

Kirchliches Verordnungs-Blatt

für die

Lavanter Diöcese.

Inhalt: I. Papae Leonis XIII. epistola encyclica de studiis scripturae sacrae. — II. R. f. Statthaltereiverordn., betreffend das Gebühren-Äquivalent für die Intercalarperiode vacanter Pfünden. — III. Ausschreibung der Religionslehrerstellen an den k. k. Staatsgymnasien in Cilli und Marburg. — IV. Diöcesan-Nachrichten.

I.

Papae Leonis XIII. Epistola encyclica de studiis scripturae sacrae.

VENERABILIBVS FRATRIBVS PATRIARCHIS PRIMATEBVS ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS
VNIVERSIS CATHOLICI ORBIS GRATIAM ET COMMUNIONEM CVM APOSTOLICA SEDE
HABENTIBVS

LEO PP. XIII.

VENERABILES FRATRES

SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

Providentissimus Deus, qui humanum genus, admirabili caritatis consilio, ad consortium naturae divinae principio evexit, dein a communi labe exitioque eductum, in pristinam dignitatem restituit, hoc eidem propterea contulit singulare praesidium, ut arcana divinitatis, sapientiae, misericordiae suae supernaturali via patefaceret. Licet enim in divina revelatione res quoque comprehendantur quae humanae rationi inaccessae non sunt, ideo hominibus revelatae, *ut ab omnibus expedit, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint, non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda est, sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem*¹⁾. Quae supernaturalis revelatio, secundum universalis Ecclesiae fidem, continetur tum in sine scripto traditionibus, tum etiam in libris scriptis, qui appellantur sacri et canonici, eo quod Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt²⁾. Hoc sane de utriusque Testamenti libris perpetuo tenuit palamque professa est Ecclesia: eaqua cognita sunt gravissima veterum documenta, quibus enuntiatur, Deum, prius per prophetas, deinde per seipsum, postea per apostolos locutum, etiam Scripturam condidisse, quae canonica nominatur³⁾, eandemque esse oracula et eloquia divina⁴⁾, litteras esse, humano generi longe a patria peregrinanti a Patre coelesti datas et per auctores sacros transmissas⁵⁾. Iam, tanta quum sit praestantia et dignitas Scripturarum, ut Deo ipso auctore confectae, altissima eiusdem mysteria, consilia, opera complectantur, illud consequitur, eam quoque partem sacrae theologiae, quae in eisdem divinis Libris tuendis interpretandisque versatur, excellentiae et utilitatis esse quam maximae. — Nos igitur, quemadmodum alia quaedam disciplinarum genera, quippe quae ad incrementa divinae gloriae humanaeque salutis valere plurimum posse viderentur, crebris epistolis et coh-

¹⁾ Conc. Vat. sess. III, cap. II, de revel.

²⁾ Ibid.

³⁾ S. Aug. de civ. Dei XI, 3.

⁴⁾ S. Clem. Rom. I ad Cor. 45; S. Polycarp. ad Phil. 7; S. Iren. c. haer. II, 28, 2.

⁵⁾ S. Chrys. in Gen. hom. 2, 2; S. Aug. in Ps. XXX, serm. 2, 1; S. Greg. M. ad Theod. ep. IV, 31.

tationibus provehenda, non sine fructu, Deo adiutore, curavimus. ita nobilissimum hoc sacrarum Litterarum studium excitare et commendare, atque etiam ad temporum necessitates congruentius dirigere iamdiu apud Nos cogitamus. Movemur nempe ac prope impellimur sollicitudine Apostolici muneris, non modo ut hunc præclarum catholicæ revelationis fontem tutius atque uberius a utilitatem dominici gregis patere velimus, verum etiam ut eundem ne patiamur ulla in parte violari, ab iis qui in Scripturam sanctam, sive impio ausu invehuntur aperte, sive nova quædam fallaciter imprudenterve moliantur. — Non sumus equidem nescii, Venerabiles Fratres, haud paucos esse e catholicis, viros ingenio doctrinisque abundantes, qui ferantur alacres ad divinorum Librorum vel defensionem agendam vel cognitionem et intelligentiam parandam ampliorem. At vero, qui eorum operam atque fructus merito collaudamus, facere tamen non possumus quin ceteros etiam, quorum sollertia et doctrina et pietas optime hac in re pollicentur, ad eandem sancti propositi laudem vehementer hortemur. Optamus nimirum et cupimus, ut plures patrocinium divinarum Litterarum rite suscipiant teneantque constanter; utque illi potissime, quos divina gratia in sacrum ordinem vocavit, maiorem in dies diligentiam industriamque iisdem legendis, meditandis, explanandis, quod æquissimum est, impendant.

Hoc enimvero studium cur tantopere commendandum videatur, præter ipsius præstantiam atque obsequium verbo Dei debitum, præcipua causa inest in multiplici utilitatum genere, quas inde novimus manaturas, sponsore certissimo Spiritu Sancto: *Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus*¹⁾. Tali sane consilio Scripturas a Deo esse datas hominibus, exempla ostendunt Christi Domini et Apostolorum. Ipse enim qui „miraculis conciliavit auctoritatem, auctoritate meruit fidem, fide contraxit multitudinem”²⁾, ad sacras Litteras, in divinae suæ legationis munere, appellare consuevit: nam per occasionem ex ipsis etiam sese a Deo missum Deumque declarat; ex ipsis argumenta petit ad discipulos erudiendos, ad doctrinam confirmandam suam; earundem testimonia et a calumniis vindicat obtrectantium, et Sadduceis ac Phariseis ad coarguendum opponit, in ipsumque Satanam, impudentius sollicitantem, retorquet: easdemque sub ipsum vitæ exitum usurpavit, explanavitque discipulis redivivus, usque dum ad Patris gloriam ascendit. — Eius autem voce præceptisque Apostoli conformati, tametsi dabat ipse *signa et prodigia fieri per manus eorum*³⁾, magnam tamen efficacitatem ex divinis traxerunt Libris, ut christianam sapientiam late gentibus persuaderent, ut Judaeorum pervicaciam frangerent ut hæreses comprimerent erumpentes. Id apertum ex ipsorum concionibus, in primis Beati Petri, quas, in argumentum firmissimum præscriptionis novæ, dictis veteris Testamenti fere contexuerunt; idque ipsum patet ex Matthæi et Iannis Evangeliiis atque ex Catholicis, quæ vocantur, epistolis; luculentissime vero ex eius testimonio qui „ad pedes Gamalielis Legem Moysi et Prophetas se didicisse gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea diceret confidenter: *Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo*”⁴⁾. — Per exempla igitur Christi Domini et Apostolorum omnes intelligant, tirones præsertim militiæ sacræ, quanti faciendæ sint divinæ Litteræ, et quo ipsi studio qua religione ad idem veluti armamentarium accedere debeant. Nam catholicæ veritatis doctrinam qui habeant apud doctos vel indoctos tractandam, nulla uspiam de Deo, summo et perfectissimo bono, deque operibus gloriam caritatemque ipsius prodeuntibus, suppetet eis vel cumulatior copia vel amplior prædicatio. De Servatore autem humani generis nihil uberius expressiusve quam ea, quæ in universo habentur Bibliorum contextu; recteque affirmavit Hieronymus, „ignorationem Scripturarum esse ignorance[m] Christi”⁵⁾: ab illis nimirum extat, veluti viva et spirans, imago eius, ex qua levatio malorum, cohortatio virtutum, amoris divini invitatio mirifice prorsus diffunditur. Ad Ecclesiam vero quod attinet, institutio, natura, munera, charismata eius tam crebra ibidem mentione occurrunt, tam multa pro ea tamque firma prompta sunt argumenta, idem ut Hieronymus

¹⁾ II Tim. III, 16-17.

²⁾ S. Aug. de util. cred. XIV, 32.

³⁾ Act. XIV, 3.

⁴⁾ S. Hier. de studio Script. ad Paulin. ep. LIII, 3.

⁵⁾ In. Is. Prol.

verissime edixerit: „Qui sacrarum Scripturarum testimoniis roboratus est, is est propugnaculum Ecclesiae¹⁾“. Quod si de vitae morumque conformatione et disciplina quaeratur, larga indidem et optima subsidia habituri sunt viri apostolici: plena sanctitatis praescripta, suavitate et vi condita hortamenta, exempla in omni virtutum genere insignia; gravissima accedit, ipsius Dei nomine et verbis, praemiorum in aeternitatem promissio, denunciatio poenarum.

Atque haec propria et singularis Scripturarum virtus, a divino afflatu Spiritus Sancti profecta, ea est quae oratori sacro auctoritatem addit, apostolicam praebet dicendi libertatem, nervosam vietricemque tribuit eloquentiam. Quisquis enim divini verbi spiritum et robur eloquendo refert, ille, *non loquitur in sermone tantum, sed et in virtute et in Spiritu Sancto et in plenitudine multa*²⁾. Quamobrem ii dicendi sunt praepostere improvideque facere, qui ita conciones de religione habent et praecepta divina enunciant, nihil ut fere afferant nisi humanae scientiae et prudentiae verba, suis magis argumentis quam divinis innixi. Istorum scilicet orationem, quantumvis nitentem luminibus, languescere et frigere necesse est, utpote quae igne careat sermonis Dei³⁾, eandemque longe abesse ab illa, qua divinus sermo pollet virtute: *Virus est enim sermo Dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus*⁴⁾. Quamquam, hoc etiam prudentioribus assentiendum est, inesse in sacris Litteris mire variam et uberem magnisque dignam rebus eloquentiam: id quod Augustinus pervidit diserteque arguit⁵⁾, atque res ipsa confirmat praestantissimorum in oratoribus sacris, qui nomen suum assidue Bibliorum consuetudini pieque meditationi se praecipue debere, grati Deo affirmarunt.

Quae omnia Ss. Patres cognitione et usu quum exploratissima haberent, nunquam cessarunt in divinis Litteris earumque fructibus collaudandis. Eas enimvero crebris locis appellant vel thesaurum locupletissimum doctrinarum caelestium⁶⁾, vel perennes fontes salutis⁷⁾, vel ita proponunt quasi prata fertilia et amoenissimos hortos, in quibus grex dominicus admirabili modo reficiatur et delectetur⁸⁾. Apte cadunt illa S. Hieronymi ad Nepotianum clericum: „Divinas Scripturas saepius lege, imo nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur; disce quod doceas . . . sermo presbyteri Scripturarum lectione conditus sit⁹⁾“; convenitque sententia S. Gregorii Magni, quo nemo sapientius pastorum Ecclesiae descripsit munera: „Necesse est, inquit, ut qui ad officium praedicationis exeubant, a sacrae lectionis studio non recedant¹⁰⁾“. — Hic tamen libet Augustinum admonentem inducere, „Verbi Dei inanem esse forinsecus praedicatorem, qui non sit intus auditor¹¹⁾“, eumque ipsum Gregorium sacris concionatoribus praecipientem, „ut in divinis sermonibus, priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant¹²⁾“. Sed hoc iam, ab exemplo et documento Christi, qui *coepit facere et docere*, vox apostolica late praemonuerat, non unum allocuta Timotheum, sed omnem clericorum ordinem, eo mandato: *Attende tibi et doctrinae, insta in illis; hoc enim faciens, et teipsum salvum facies et, eos qui te audiunt*¹³⁾. Salutis profecto perfectionisque et propriae et alienae eximia in sacris Litteris praesto sunt adiumenta, copiosius in Psalmis celebrata; iis tamen, qui ad divina eloquia, non solum mentem afferant docilem atque attentam, sed integrae quoque pieque habitum voluntatis. Neque enim eorum ratio librorum similis atque communium putanda est; sed, quoniam sunt ab ipso Spiritu Sancto dictati, res-

¹⁾ In. Is. L, IV, 12.

²⁾ I Thess. I, 5.

³⁾ Jerem. XXIII, 29.

⁴⁾ Hebr. IV, 12.

⁵⁾ De doctr. chr. IV, 6, 7.

⁶⁾ S. Chrys. in Gen. hom. 21, 2; hom. 60, 3; S. Aug. de discipl. chr. 2.

⁷⁾ S. Athan. ep. fest. 39.

⁸⁾ S. Aug. serm. 26, 24; S. Ambr. in Ps. CXVIII, serm. 19, 2.

⁹⁾ S. Hier. de vit. cleric. ad Nepot.

¹⁰⁾ S. Greg. M. Regul. past. II, 11 (al. 22); Moral. XVIII, 26 (al. 14).

¹¹⁾ S. Aug. serm. 179, 1.

¹²⁾ S. Greg. M., Regul. past. III, 24 (al. 48).

¹³⁾ I Tim. IV, 16.

que gravissimas continent multisque partibus reconditas et difficiliore, ad illas propterea intelligendas exponendasque semper eiusdem Spiritus „indigemus adventu¹⁾“, hoc est lumine et gratia eius: quæ sane, ut divini Psaltæ frequenter instat auctoritas, humili sunt precatione imploranda, sanctimonia vitæ custodienda.

Præclare igitur ex his providentia excellit Ecclesiæ, quæ, *ne celestis ille sacrorum Librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceret*²⁾, optimis semper et institutis et legibus cavit. Ipsa enim constituit, non solum magnam eorum partem ab omnibus suis ministris in quotidiano sacræ psalmodiæ officio legendam esse et mente pia considerandam, sed eorundem expositionem et interpretationem in ecclesiis cathedralibus, in monasteriis, in conventibus aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possint, per idoneos viros esse tradendam; diebus autem saltem dominicis et festis solemnibus fideles salutaribus Evangelii verbis pasci, restricte iussit³⁾. Item prudentiæ debetur diligentiaque Ecclesiæ cultus ille Scripturæ sacræ per ætatem omnem vividus et plurimæ ferax utilitatis. — In quo, etiam ad firmanda documenta hortationesque Nostras, iuvat commemorare quemadmodum a religionis christianæ initiis, quotquot sanctitate vitæ rerumque divinarum scientia floruerunt, ii sacris in Litteris multi semper assiduique fuerint. Proximos Apostolorum discipulos, in quibus Clementem Romanum, Ignatium Antiochenum, Polycarpum, tum Apologetas, nominatim Iustinum et Irenæum, videmus epistolis et libris suis, sive ad tutelam sive ad commendationem pertinerent catholicorum dogmatum, e divinis maxime Litteris fidem, robur, gratiam omnem pietatis arcessere. Scholis autem catecheticis ac theologicis in multis sedibus episcoporum exortis, Alexandrina et Antiochena celeberrimis, quæ in eis habebatur institutio, non alia prope re, nisi lectione, explicatione, defensione divini verbi scripti continebatur. Inde plerique prodierunt Patres et scriptores, quorum operosis studiis egregisque libris consecuta tria circiter sæcula ita abundarunt, ut ætas biblicæ exegeseos aurea iure ea sit appellata. — Inter orientales principem locum tenet Origenes, celeritate ingenii et laborum constantia admirabilis, cuius ex plurimis scriptis et immenso Hexaplorum opere deinceps fere omnes hauserunt. Adnumerandi plures, qui huius disciplinæ fines amplificaverunt: ita, inter excellentiores tulit Alexandria Clementem, Cyrillum; Palæstina Eusebium, Cyrillum alterum; Cappadocia Basilium Magnum, utrumque Gregorium, Nazianzenum et Nisenum; Antiochia Ioannem illum Chrysostomum, in quo huius peritia doctrinæ cum summa eloquentia certavit. Neque id præclare minus apud occidentales. In multis qui se admodum probare, clara Tertulliani et Cypriani nomina, Hilarii et Ambrosii, Leonis et Gregorii Magnorum; clarissima Augustini et Hieronymi: quorum alter mire acutus extitit in perspicienda divini verbi sententia, uberrimusque in ea deducenda ad auxilia catholicæ veritatis, alter a singulari Bibliorum scientia magnisque ad eorum usum laboribus, nomine Doctoris maximi præconio Ecclesiæ est honestatus. — Ex eo tempore ad undecimum usque sæculum, quamquam huiusmodi contentio studiorum non pari atque antea ardore ac fructu viguit, viguit tamen, operâ præsertim hominum sacri ordinis. Curaverunt enim, aut quæ veteres in hac re fructuosiora reliquissent deligere, eaque apte digesta de suisque aucta pervulgare, ut ab Isidoro Hispalensi, Beda, Alcuino factum est in primis; aut sacros codices illustrare glossis, ut Valafridus Strabo et Anselmus Laudunensis, aut eorundem integritati novis curis consulere, ut Petrus Damianus et Lanfrancus fecerunt. — Sæculo autem duodecimo allegoricam Scripturæ enarrationem bona cum laude plerique tractarunt: in eo genere S. Bernardus ceteris facile antecessit, cuius etiam sermones nihil prope nisi divinas Litteras sapiunt. — Sed nova et lætiora incrementa ex disciplina accessere *Scholasticorum*. Qui, etsi in germanam versionis latinæ lectionem studuerunt inquirere, confectaque ab ipsis *Correctoria biblica* id plane testantur, plus tamen studii industriæque in interpretatione et explanatione collocaverunt. Composite enim dilucideque, nihil ut melius antea, sacrorum verborum sensus varii distincti; cuiusque pondus in re theologica perpensum; definite librorum partes, argumenta partium; investigata scriptorum proposita; explicata sententiarum inter ipsas necessitudo et connexio:

¹⁾ S. Hier. in Mich. 1. 10.

²⁾ Conc. Trid. sess. V, decret. de reform. 1.

³⁾ Ibid. 1—2.

quibus ex rebus nemo unus non videt quantum sit luminis obscurioribus locis adnotum. Ipsorum præterea de Scripturis lectam doctrinæ copiam admodum produnt, tum de theologia libri, tum in easdem commentaria; quo etiam nomine Thomas Aquinas inter eos habuit palmam. — Postquam vero Clemens V decessor Noster Athenæum in Urbe et celeberrimas quasque studiorum Universitates litterarum orientalium magisteriis auxit, exquisitius homines nostri in nativo Bibliorum codice et in exemplari latino elaborare coeperunt. Reverta deinde ad nos eruditione Græcorum, multoque magis arte nova libraria feliciter inventa, cultus Scripturæ sanctæ latissime accrevit. Mirandum est enim quam brevi ætatis spatio multiplicata prælo sacra exemplaria, *vulgata* præcique, catholicum orbem quasi compleverint: adeo per id ipsum tempus, contra quam Ecclesiæ hostes calumniantur, in honore et amore erant divina volumina. — Neque prætereundum est, quantus doctorum virorum numerus, maxime ex religiosis familiis, a Viennensi Concilio ad Tridentinum, in rei biblicæ bonum provenerit: qui et novis usi subsidiis et variæ eruditionis ingenii sui segetem conferentes, non modo auxerunt congestas maiorum opes, sed quasi munierunt viam ad præstantiam subsecuti sæculi, quod ab eodem Tridentino effluxit, quum nobilissima Patrum ætas propemodum rediisse visa est. Nec enim quisquam ignorat, Nobisque est memoratu iucundum, decessores Nostros, a Pio IV ad Clementem VIII, auctores fuisse ut insignes illæ editiones adornarentur versionum veterum, *Vulgatæ* et *Alexandrinæ*; quæ deinde, Sixti V eiusdemque Clementis iussu et auctoritate, emissæ, in communi usu versantur. Per eadem autem tempora, notum est, quum versiones alias Bibliorum antiquas, tum polyglottas Antuerpiensem et Parisiensem, diligentissime esse editas, sinceræ investigandæ sententiæ peraptas: nec ullum esse utriusque Testamenti librum, qui non plus uno nactus sit bonum explanatorem, neque graviolem ullam de iisdem rebus quæstionem, quæ non multorum ingenia fecundissime exercuerit: quos inter non pauci, iique studiosiores Ss. Patrum, nomen sibi fecere eximium. Neque, ex illa demum ætate, desiderata est nostrorum sollertia; quum clari subinde viri de iisdem studiis bene sint meriti, sacrasque Litteras contra *rationalismi* commenta, ex philologia et finitimis disciplinis detorta, simili argumentorum genere vindicarint. — Hæc omnia qui probe ut oportet considerent, dabunt profecto, Ecclesiam, nec ullo unquam providentiæ modo defuisse, quo divinæ Scripturæ fontes in filios suos salutariter derivaret, atque illud præsidium, in quo divinitus ad eiusdem tutelam decusque locata est, retinuisse perpetuo omnique studiorum ope exornasse, ut nullis externorum hominum incitamentis eguerit, egeat.

Iam postulat a Nobis instituti consilii ratio, ut quæ his de studiis recte ordinandis videantur optima, ea vobiscum communicemus, Venerabiles Fratres. Sed principio quale adversetur et instet hominum genus, quibus vel artibus vel armis confidant, interest utique hoc loco recognoscere. — Scilicet, ut antea cum iis præcipue res fuit qui privato iudicio freti, divinis traditionibus et magisterio Ecclesiæ repudiatis, Scripturam statuerant unicum revelationis fontem supremumque iudicem fidei; ita nunc est cum Rationalistis, qui eorum quasi filii et heredes, item sententia innixi sua, vel has ipsas a patribus acceptas christianæ fidei reliquias prorsus abiecerunt. Divinam enim vel revelationem vel inspirationem vel Scripturam sacram, omnino ullam negant, neque alia prorsus ea esse dicunt, nisi hominum artificia et commenta: illas nimirum, non veras gestarum rerum narrationes, sed aut ineptas fabulas aut historias mendaces; ea, non vaticinia et oracula, sed aut confictas post eventus prædictiones aut ex naturali vi præsensensiones; ea, non veri nominis miracula virtutisque divinæ ostenta, sed admirabilia quædam, nequam naturæ viribus maiora, aut præstigias et mythos quosdam: evangelia et scripta apostolica aliis plane auctoribus tribuenda. — Huiusmodi portenta errorum, quibus sacrosanctam divinorum Librorum veritatem putant convelli, tamquam decretoria pronuntiata novæ cuiusdam *scientiæ liberæ*, obtrudunt: quæ tamen adeo incerta ipsimet habent, ut eisdem in rebus crebrius immutent et suppleant. Quum vero tam impie de Deo, de Christo, de Evangelio et reliqua Scriptura sentiant et prædicent, non desunt ex iis qui theologi et christiani et evangelici haberi velint, et honestissimo nomine obtendant insolentis ingenii temeritatem. His addunt sese consiliorum participes adiutoresque e ceteris disciplinis non pauci, quos eadem revelatarum rerum intolerantia ad oppugnationem Bibliorum similiter trahit. Satis autem deplorare non possumus, quam latius in dies acriusque hæc oppugnatio geratur. Geritur in eruditos et graves homines, quamquam illi non ita difficulter sibi possunt cavere; at maxime contra indoctorum

vulgus omni consilio et arte infensi hostes nituntur. Libris, libellis, diariis exitiale virus infundunt; id concionibus, id sermonibus insinuant; omnia iam pervasere, et multas tenent, abstractas ab Ecclesiae tutela, adolescentium scholas, ubi credulas mollesque mentes ad contemptionem Scripturae, per ludibrium etiam et scurriles iocos, depravantur misere. — Ista sunt, Venerabiles Fratres, quae commune pastorale studium permoveant, incendiant; ita ut huic novae *falsi nominis scientiae*¹⁾ antiqua illa et vera opponatur, quam a Christo per Apostolos accepit Ecclesia, atque in dimicatione tanta idonei defensores Scripturae sacrae exurgant.

Itaque ea prima sit cura, ut in sacris Seminariis vel Academiis sic omnino tradantur divinae Litterae, quemadmodum et ipsius gravitas disciplinae et temporum necessitas admonent. Cuius rei causâ, nihil profecto debet esse antiquius magistrorum delectione prudenti: ad hoc enim munus non homines quidem de multis, sed tales assumi oportet, quos magnus amor et diuturna consuetudo Bibliorum, atque opportunus doctrinae ornatus commendabiles faciat, pares officio. Neque minus prospiciendum mature est, horum postea locum qui sint excepturi. Iuverit idcirco, ubi commodum sit, ex alumnis optimae spei, theologiae spatium laudate emensis, nonnullos divinis Libris totos addici, facta eisdem plenioris cuiusdam studii aliquandiu facultate. Ita delecti institutique doctores, commissum munus adeant fidenter: in quo ut versentur optime et consentaneos fructus educant, aliqua ipsis documenta paulo explicatius impertire placet. — Ergo ingeniis tironum in ipso studii limine sic prospiciant, ut iudicium in eis, aptum pariter Libris divinis tuendis atque arripiendae ex ipsis sententiae, conforment sedulo et excolant. Huc pertinet tractatus *de introductione*, ut loquuntur, *biblica*, ex quo alumnus commodam habet opem ad integritatem auctoritatemque Bibliorum convincendam, ad legitimum in illis sensum investigandum et assequendum, ad occupanda captiosa et radicitus evellenda. Quae quanti momenti sit disposite scienterque, comite et adiutrice theologia, esse initio disputata, vix attinet dicere, quum tota continenter tractatio Scripturae reliqua hisce vel fundamentis nitatur vel luminibus clarescat. — Exinde in fructuosiore huius doctrinae partem, quae de interpretatione est, perstudiose incumbet praëceptoris opera; unde sit auditoribus, quo dein modo divini verbi divitias in profectum religionis et pietatis convertant. Intelligimus equidem, enarrari in scholis Scripturas omnes, nec per amplitudinem rei, nec per tempus licere. Verumtamen, quoniam certa opus est via interpretationis utiliter expediendae, utrumque magister prudens devitet incommodum, vel eorum qui de singulis libris cursim delibandum praebent, vel eorum qui in certa unius parte immoderatus consistunt. Si enim in plerisque scholis adeo non poterit obtineri, quod in Academiis maioribus, ut unus aut alter liber continuatione quadam et ubertate exponatur, at magnopere efficiendum est, ut librorum partēs ad interpretandum selectae tractationem habeant convenienter plenam: quo veluti specimine allekti discipuli et edocti, cetera ipsi perlegant adamantque in omni vita. Is porro, retinens instituta maiorum, exemplar in hoc sumet versionem vulgatam; quam Concilium Tridentinum *in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica* habendam decrevit²⁾, atque etiam commendat quotidiana Ecclesiae consuetudo. Neque tamen non sua habenda erit ratio reliquarum versionum, quas christiana laudavit usurpavitque antiquitas, maxime codicum primigeniorum. Quamvis enim, ad summam rei quod spectat, ex dictionibus Vulgatæ hebraea et graeca bene eluceat sententia, attamen si quid ambigue, si quid minus accurate inibi elatum sit, „inspectio praecedentis linguae“, suasore Augustino, proficiet³⁾. Iamvero per se liquet, quam multum navitatis ad hæc adhiberi oporteat, quum demum sit „commentatoris officium, non quid ipse velit, sed quid sentiat ille quem interpretetur, exponere“⁴⁾. — Post expensam, ubi opis sit, omni industria lectionem, tum locus erit scrutandae et proponendae sententiae. Primum autem consilium est, ut probata communiter interpretandi praescripta tanto experrectiore observentur cura quanto morosior ab adversariis urget contentio. Propterea cum studio perpendendi quid ipsa verba valeant, quid consecutio rerum velit, quid locorum similitudo aut talia cetera, externa quoque appositae eruditionis illustratio societur: cauto tamen, ne istius-

¹⁾ I Tim. VI, 20.

²⁾ *Sess. IV, decr. de edit. et usu sacr. libror.*

³⁾ *De doct. chr. III, 4.*

⁴⁾ S. Hier. ad Pammach.

modi quæstionibus plus temporis tribuatur et operæ quam pernoscendis divinis Libris, neve corrogata multiplex rerum cognitio mentibus iuvenum plus incommodi afferat quam adiumenti. — Ex hoc, tutus erit gradus ad usum divinæ Scripturæ in re theologica. Quo in genere animadvertisse oportet, ad ceteras difficultatis causas, quæ in quibusvis antiquorum libris intelligendis fere occurrunt, proprias aliquas in Libris sacris accedere. Eorum enim verbis, auctore Spiritu Sancto, res multæ subiiciuntur quæ humanæ vim aciemque rationis longissime vincunt, divina scilicet mysteria et quæ cum illis continentur alia multa; idque nonnunquam ampliore quadam et reconditiore sententia, quam exprimere littera et hermeneuticæ leges indicare videantur: alios præterea sensus, vel ad dogmata illustranda vel ad commendanda præcepta vitæ, ipse litteralis sensus profecto adsciscit. Quamobrem diffitendum non est religiosa quadam obscuritate sacros Libros involvi, ut ad eos, nisi aliquo viæ duce, nemo ingredi possit¹⁾: Deo quidem sic providente (quæ vulgata est opinio Ss. Patrum), ut homines maiore cum desiderio et studio illos perscrutarentur, resque inde operose perceptas mentibus animisque altius infigerent; intelligerentque præcipue, Scripturas Deum tradidisse Ecclesiæ, qua scilicet duce et magistra in legendis tractandisque eloquiis suis certissima uterentur. Ubi enim charismata Domini posita sint, ibi discendam esse veritatem, atque ab illis, apud quos sit successio apostolica, Scripturas nullo cum periculo exponi, iam sanctus docuit Irenæus²⁾: cuius quidem ceterorumque Patrum doctrinam Synodus Vaticana amplexa est, quando Tridentinum decretum de divini verbi scripti interpretatione renovans, *hanc illius mentem esse declaravit, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinæ christianæ pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturæ habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari*³⁾. — Qua plena sapientiæ lege nequaquam Ecclesia pervestigationem scientiæ biblicæ retardat aut coërcet; sed eam potius ab errore integram præstat, plurimumque ad veram adiuvat progressionem. Nam privato cuique doctore magnus patet campus, in quo, tutis vestigiis, sua interpretandi industria præclare certet Ecclesiæque utiliter. In locis quidem divinæ Scripturæ qui expositionem certam et definitam adhuc desiderant, effici ita potest, ex suavi Dei providentis consilio, ut, quasi præparato studio, iudicium Ecclesiæ maturetur; in locis vero iam definitis potest privatus doctor æque prodesse, si eos vel enucleatius apud fidelium plebem et ingeniosius apud doctos edisserat, vel insignius evincat ab adversariis. Quapropter præcipuum sanctumque sit catholico interpreti, ut illa Scripturæ testimonia, quorum sensus authenticè declaratus est, aut per sacros auctores, Spiritu Sancto afflante, uti multis in locis novi Testamenti, aut per Ecclesiam, eodem Sancto adistente Spiritu, *sive solemnè iudicio, sive ordinario et universali magisterio*⁴⁾, eadem ipse ratione interpretetur; atque ex adiumentis disciplinæ suæ convincat, eam solam interpretationem, ad sanæ hermeneuticæ leges, posse recte probari. In ceteris analogia fidei sequenda est, et doctrina catholica, qualis ex auctoritate Ecclesiæ accepta, tamquam summa norma est adhibenda: nam quum et sacrorum Librorum et doctrinæ apud Ecclesiam depositæ idem sit auctor Deus, profecto fieri nequit, ut sensus ex illis, qui ab hac quoquo modo discrepet, legitima interpretatione eruatur. Ex quo apparet, eam interpretationem ut ineptam et falsam reiiciendam, quæ, vel inspiratos auctores inter se quodammodo pugnantes faciat, vel doctrinæ Ecclesiæ adversetur. — Huius igitur disciplinæ magister hac etiam laude floreat oportet, ut omnem theologiam egregie teneat, atque in commentariis versatus sit Ss. Patrum Doctorumque et interpretum optimorum. Id sane incultat Hieronymus⁵⁾, multumque Augustinus, qui iusta cum querela, „Si unaquæque disciplina, inquit, quamquam vilis et facilis, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requirit, quid temerariæ superbæ plenius, quam divinorum sacramentorum libros ab interpretibus suis nolle cognoscere!⁶⁾“. Id ipsum sensere et exemplo confirmavere ceteri Patres, qui „divinarum Scriptu-

¹⁾ S. Hier. ad Paulin. *de studio Script* ep. LIII, 4.

²⁾ *C. hæc.* IV, 26, 5.

³⁾ *Sess. III, cap. II, de revel.*: cf. Conc. Trid. *sess. IV, decr. de edit. et usu sac. libror.*

⁴⁾ Conc. Vat. *sess. III, cap. III, de fide.*

⁵⁾ *Ibid.* 6, 7.

⁶⁾ Ad Honorat. *de utilit. cred.* XVII, 35.

rarum intelligentiam, non ex propria præsumptione, sed ex maiorum scriptis et auctoritate sequebantur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat¹⁾. — Iamvero Ss. Patrum, quibus „post Apostolos, sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aëdicatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit²⁾“, summa auctoritas est, quotiescumque testimonium aliquod biblicum, ut ad fidei pertinens morumve doctrinam, uno eodemque modo explicant omnes: nam ex ipsa eorum consensione, ita ab Apostolis secundum catholicam fidem traditum esse nitide eminet. Eorundem vero Patrum sententia tunc etiam magni aestimanda est, quum hisce de rebus munere doctorum quasi privatim funguntur; quippe quos, non modo scientia revelatæ doctrinæ et multarum notitia rerum, ad apostolicos libros cognoscendos utilium, valde commendat, verum Deus ipse, viros sanctimonia vitæ et veritatis studio insignes, amplioribus luminis sui præsidiis adiuvit. Quare interpretes suum esse noverit, eorum et vestigia reverenter persequi et laboribus frui intelligenti delectu. — Neque ideo tamen viam sibi putet obstructam, quo minus, ubi iusta causa adfuerit, inquirendo et exponendo vel ultra procedat, modo præceptioni illi, ab Augustino sapienter propositæ, religiose obsequatur, videlicet a litterali et veluti obvio sensu minime discedendum, nisi qua eum vel ratio tenere prohibeat vel necessitas cogat dimittere³⁾: quæ præceptio eo tenenda est firmitus, quo magis, in tanta novitatum cupidine et opinionum licentia, periculum imminet aberrandi. Caveat idem ne illa negligat quæ ab eisdem Patribus ad allegoricam similemve sententiam translata sunt, maxime quum ex litterali descendant et multorum auctoritate fulciantur. Talem enim interpretandi rationem ab Apostolis Ecclesia accepit, suoque ipsa exemplo, ut e re patet liturgica, comprobavit; non quod Patres ex ea contenderent dogmata fidei per se demonstrare, sed qui bene frugiferam virtuti et pietati alendæ nossent experti. — Ceterorum interpretum catholicorum est minor quidem auctoritas, attamen, quoniam Bibliorum studia continuum quemdam progressum in Ecclesia habuerunt, istorum pariter commentariis suis tribuendus est honor, ex quibus multa opportune peti liceat ad refellenda contraria, ad difficiliora enodanda. At vero id nimium dedecet, ut quis, egregiis operibus, quæ nostri abunde reliquerunt, ignoratis aut despectis, heterodoxorum libros præoptet, ab eisque cum præsentī sanæ doctrinæ periculo et non raro cum detrimento fidei, explicationem locorum quærat, in quibus catholici ingenia et labores suos iamdudum optimeque collocarint. Licet enim heterodoxorum studiis, prudenter adhibitis, iuvare interdum possit interpretes catholici, meminerit tamen, ex crebris quoque veterum documentis⁴⁾, incorruptum sacrarum Litterarum sensum extra Ecclesiam neutquam reperiri, neque ab eis tradi posse, qui, veræ fidei expertes, Scripturæ, non medullam attingunt, sed corticem rodunt⁵⁾.

Illud autem maxime optabile est et necessarium, ut eiusdem divinæ Scripturæ usus in universam theologiæ influat disciplinam eiusque prope sit anima: ita nimirum omni ætate Patres atque præclarissimi quique theologi professi sunt et re præstiterunt. Nam quæ obiectum sunt fidei vel ab eo consequuntur, ex divinis potissime Litteris studuerunt asserere et stabilire; atque ex ipsis, sicut pariter ex divina traditione, nova hæreticorum commenta refutare, catholicorum dogmatum rationem, intelligentiam, vineula exquirere. Neque id cuiquam fuerit mirum qui reputet, tam insignem locum inter revelationis fontes divinis Libris deberi, ut, nisi eorum studio usuque assiduo, nequeat theologia rite et prodignitate tractari. Tametsi enim rectum est iuvenes in Academiis et scholis ita præcipue exerceri ut intellectum et scientiam dogmatum assequantur, ab articulis fidei argumentatione instituta ad alia ex illis, secundum normas probatæ solidæque philosophiæ, concludenda; gravi tamen eruditoque theologo minime negligenda est ipsa demonstratio dogmatum ex Bibliorum auctoritatibus ducta: „Non enim accipit (theologia) sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem. Et ideo non accipit ab aliis scientiis, tamquam a superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus et ancillis“. Quæ sacræ doc-

¹⁾ Rufin. *Hist. eccl.* II, 9.

²⁾ S. Aug. c. Julian. II, 10, 37.

³⁾ *De Gen. ad litt.* I. VIII, c. 7, 13.

⁴⁾ Cfr. Clem. Alex. *Strom.* VII, 16; Orig. *de princ.* IV, 8; in *Levit. hom.* 4, 8; Tertull. *de præscr.* 15, seqq.; S. Hilar. Pict. in *Matth.* 13, 1.

⁵⁾ S. Greg. M. *Moral.* XX, 9 (al. 11).

trinæ tradendæ ratio præceptorem commendatoremque habet theologorum principem, Aquinatem¹⁾: qui præterea, ex hac bene perspecta christianæ theologiæ indole, docuit quemadmodum possit theologus sua ipsa principia, si qui ea forte impugnent, tueri: „Argumentando quidem, si adversarius aliquid concedat eorum, quæ per divinam revelationem habentur; sicut per auctoritates sacræ Scripturæ disputamus contra hæreticos, et per unum articulum contra negantes alium. Si vero adversarius nihil credat eorum quæ divinitus revelantur, non remanet amplius via ad probandum articulos fidei per rationes, sed ad solvendum rationes, si quas inducit contra fidem²⁾“. — Providendum igitur, ut ad studia biblica convenienter instructi munitique aggrediantur iuvenes; ne iustam frustrentur spem, neu, quod deterius est, erroris discrimen incaute subeant, Rationalistarum capti fallaciis apparatusque specie eruditionis. Erunt autem optime comparati, si, quâ Nosmetipsi monstravimus et præscripsimus via, philosophiæ et theologiæ institutionem, eodem S. Thoma duce, religiose coluerint penitusque perceperint. Ita recte incedent, quum in re biblica, tum in ea theologiæ parte quam *positivam* nominant, in utraque lætissime progressuri.

Doctrinam catholicam legitima et sollerti sacrorum Bibliorum interpretatione probasse, exposuisse, illustrasse, multum id quidem est: altera tamen, eaque tam gravis momenti quam operis laboriosi, pars remanet, ut ipsorum auctoritas integra quam validissime asseratur. Quod quidem nullo alio pacto plene licebit universeque assequi, nisi ex vivo et proprio magisterio Ecclesiæ; quæ *per se ipsa, ob suant nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis fecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinæ suae legationis testimonium irrefragabile*³⁾. Quoniam vero divinum et infallibile magisterium Ecclesiæ, in auctoritate etiam sacræ Scripturæ consistit, huius propterea fides saltem humana asserenda in primis vindicandaque est: quibus ex libris, tamquam ex antiquitatis probatissimis testibus, Christi Domini divinitas et legatio, Ecclesiæ hierarchicæ institutio, primatus Petro et successoribus eius collatus, in tuto apertoque collocentur. Ad hoc plurimum sane conducet, si plures sint e sacro ordine paratiores, qui hac etiam in parte pro fide dimicent et impetus hostiles propulsent, induti præcipue armatura Dei, quam suadet Apostolus⁴⁾, neque vero ad nova hostium arma et prælia insueti. Quod pulvere in sacerdotum officiis sic recenset Chrysostomus: „Ingens adhibendum est studium ut *Christi verbum habitet in nobis abundanter*⁵⁾: neque enim ad unum pugnæ genus parati esse debemus, sed multiplex est bellum et varii sunt hostes; neque iisdem omnes utuntur armis, neque uno tantum modo nobiscum congredi moliuntur. Quare opus est, ut is qui cum omnibus congressurus est, omnium machinas artesque cognitatas habeat, ut idem sit sagittarius et funditor, tribunus et manipuli ductor, dux et miles, pedes et eques, navalis ac muralis pugnæ peritus: nisi enim omnes dimicandi artes noverit, novit diabolus per unam partem, si sola negligatur, prædonibus suis immissis, oves diripere⁶⁾“. Fallacias hostium artesque in hac re ad impugnandum multiplices supra adumbravimus: iam, quibus præsidii ad defensionem nitendum, commoneamus. — Est primum in studio linguarum veterum orientalium simulque in arte quam vocant criticam. Utriusque rei scientia quum hodie in magno sit pretio et laude, eâ clerus, plus minusve pro locis et hominibus exquisita, ornatus, melius poterit decus et munus sustinere suum; nam ipse *omnia omnibus*⁷⁾ fieri debet, paratus semper *ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea quæ in ipso est spe*⁸⁾. Ergo sacræ Scripturæ magistris necesse est atque theologos addeceat, eas linguas cognitatas habere quibus libri canonici sunt primitus ab hagiographis exarati, easdemque optimum factu erit si colant alumni Ecclesiæ, qui præsertim ad academicos theologiæ gradus aspirant. Atque etiam curandum ut omnibus in Academiis, quod iam in multis receptum laudabiliter est, de ceteris item an-

¹⁾ *Summ. theol.* p. I, q. I, a. 5 ad 2.

²⁾ *Ibid.* a. 8.

³⁾ Conc. Vat. sess. III, c. III, *de fide*.

⁴⁾ Eph. VI, 13, *seqq.*

⁵⁾ *Cfr.* Col. III, 16.

⁶⁾ *De sacerdot.* IV, 4.

⁷⁾ I Cor. IX, 22.

⁸⁾ I Petr. III, 15.

tiquis linguis, maxime semiticis, deque congruente cum illis eruditione, sint magisteria, eorum in primis usui qui ad sacras Litteras profitendas designantur. — Hos autem ipsos, eiusdem rei gratiâ, doctiores esse oportet atque exercitiores in vera artis criticæ disciplina: perperam enim et cum religionis damno inductum est artificium, nomine honestatum criticæ sublimioris, quo, ex solis internis, uti loquuntur, rationibus, cuiuspiam libri origo, integritas, auctoritas diiudicata emergant. Contra perspicuum est, in quæstionibus rei historicæ, cuiusmodi origo et conservatio librorum, historicæ testimonia valere præ ceteris, eaque esse quam studiosissime et conquirenda et excutienda: illas vero rationes internas plerumque non esse tanti, ut in causam, nisi ad quamdam confirmationem, possint advocari. Secus si fiat, magna profecto consequentur incommoda. Nam hostibus religionis plus confidentiæ futurum est ut sacrorum authenticitatem Librorum impetant et discerpant: illud ipsum quod extollunt genus criticæ sublimioris, eo demum recidet, ut suum quisque studium præiudicatamque opinionem interpretando sectentur: inde neque Scripturis quæsitum lumen accedet, neque ulla doctrinæ oritura utilitas est, sed certa illa patebit erroris nota, quæ est varietas et dissimilitudo sentiendi, ut iam ipsi sunt documento huiusce novæ principis disciplinæ: inde etiam, quia plerique infecti sunt vanæ philosophiæ et rationalismi placitis, ideo prophetias, miracula, cetera quæcumque naturæ ordinem superent, ex sacris Libris dimovere non verebuntur. — Congrediendum secundo loco cum iis, qui suâ physicorum scientia abusi, sacros Libros omnibus vestigiis indagant, unde auctoribus inscitiam rerum talium opponant, scripta ipsa vituperent. Quæ quidem insimulationes quum res attingant sensibus obiectas, eo periculosiores accidunt, manantes in vulgus, maxime in deditam litteris iuventutem; quæ, semel reverentiam divinæ revelationis in uno aliquo capite exuerit, facile in omnibus omnem eius fidem est dimissura. Nimium sane constat, de natura doctrinam, quantum ad percipiendam summi Artificis gloriam in procreatis rebus impressam aptissima est, modo sit convenienter proposita, tantum posse ad elementa sanæ philosophiæ evellenda corrumpendosque mores, teneris animis perverse infusam. Quapropter Scripturæ sacræ doctori cognitio naturalium rerum bono erit subsidio, quo huius quoque modi captiones in divinos Libros instructas facilius detegat et refellat. — Nulla quidem theologum inter et physicum vera dissensio intercesserit, dum suis uterque finibus se contineant, id caventes, secundum S. Augustini monitum, „ne aliquid temere et incognitum pro cognito asserant¹⁾“. Sin tamen dissenserint, quemadmodum se gerat theologus, summam est regula ab eodem oblata: „Quidquid, inquit, ipsi de natura rerum veracibus documentis demonstrare potuerint, ostendamus nostris Litteris non esse contrarium; quidquid autem de quibuscumque suis voluminibus his nostris Litteris, idest catholicæ fidei, contrarium protulerint, aut aliqua etiam facultate ostendamus, aut nulla dubitatione credamus esse falsissimum²⁾“. De cuius æquitate regulæ in consideratione sit primum, scriptores sacros, seu verius „Spiritus Dei, qui per ipsos loquebatur, noluisse ista (vide licet intimam adspectabilium rerum constitutionem) docere homines, nulli saluti profutura³⁾“; quare eos, potius quam explorationem naturæ recta persequantur, res ipsas aliquando describere et tractare aut quodam translationis modo, aut sicut communis sermo per ea ferebat tempora, hodieque de multis fert rebus in quotidiana vita, ipsos inter homines scientissimos. Vulgari autem sermone quum ea primo proprieque efferantur quæ cadant sub sensus, non dissimiliter scriptor sacer (monuitque et Doctor Angelicus) „ea secutus est, quæ sensibilibus apparent⁴⁾“, seu quæ Deus ipse, homines alloquens, ad eorum captum significavit humano more. — Quod vero defensio Scripturæ sanctæ agenda strenue est, non ex eo omnes æque sententiæ tuendæ sunt, quas singuli Patres aut qui deinceps interpretes in eadem declaranda ediderint: qui prout erant opiniones ætatis, in locis edisserendis ubi physica aguntur, fortasse non ita semper iudicaverunt ex veritate, ut quædam posuerint, quæ nunc minus probentur. Quocirca studiose dignoscendum in illorum interpretationibus, quænam reapse tradant tamquam spectantia ad fidem aut cum ea maxime copulata, quænam unanimi tradant consensu; namque „in his quæ de necessitate fidei non sunt, licuit Sanctis diversimode opinari, sicut et nobis“, ut est S. Thomæ sen-

¹⁾ In Gen. op. imperf. IX, 30.

²⁾ De Gen. ad litt. I, 21, 41.

³⁾ S. Aug. ib. II, 9, 20.

⁴⁾ Summa theol. p. I, q. LXX, a. 1 ad 3.

tentia¹⁾. Qui et alio loco prudentissime habet: „Mihi videtur tutius esse, huiusmodi, quæ philosophi communiter senserunt, et nostræ fidei non repugnant, nec sic esse asserenda ut dogmata fidei, etsi aliquando sub nomine philosophorum introducantur, nec sic esse neganda tamquam fidei contraria, ne sapientibus huius mundi occasio contemnendi doctrinam fidei præbeatur²⁾“. Sane, quamquam ea, quæ speculatores naturæ certis argumentis certa iam esse affirmarint, interpret ostendere debet nihil Scripturis recte explicatis obsistere, ipsum tamen ne fugiat, factum quandoque esse, ut certa quædam ab illis tradita, postea in dubitationem adducta sint et repudiata. Quod si physicorum scriptores terminos disciplinæ suæ transgressi, in provinciam philosophorum perversitate opinionum invadant, eas interpret theologus philosophis mittat refutandas. — Hæc ipsa deinde ad cognatas disciplinas, ad historiam præsertim, iuvabit transferri. Dolendum enim, multos esse qui antiquitatis monumenta, gentium mores et instituta, similiumque rerum testimonia magnis ii quidem laboribus perscrutentur et proferant, sed eo sæpius consilio, ut erroris labes in sacris Libris deprehendant, ex quo illorum auctoritas usquequaque infirmetur et nutet. Idque nonnulli et nimis infesto animo faciunt nec satis æquo iudicio: qui sic fidunt profanis libris et documentis memoriæ priscae, perinde ut nulla eis ne suspicio quidem erroris possit subesse, libris vero Scripturæ sacræ, ex opinata tantum erroris specie, neque eâ probe discussa, vel parem abnuunt fidem. Fieri quidem potest, ut quædam librariis in codicibus describendis minus recte exciderint; quod considerate iudicandum est, nec facile admittendum, nisi quibus locis rite sit demonstratum: fieri etiam potest, ut germana alicuius loci sententia permaneant anceps; cui enodandæ multum afferent optimæ interpretandi regulæ: at nefas omnino fuerit, aut inspirationem ad aliquas tantum sacræ Scripturæ partes coangustare, aut concedere sacrum ipsum errasse auctorem. Nec enim toleranda est eorum ratio, qui ex istis difficultatibus sese expediunt, id nimirum dare non dubitantes, inspirationem divinam ad res fidei morumque, nihil præterea, pertinere, eo quod falso arbitrentur, de veritate sententiarum quum agitur, non adeo exquirendum quænam dixerit Deus, ut non magis perpendatur quam ob causam ea dixerit. Etenim libri omnes atque integri, quos Ecclesia tamquam sacros et canonicos recipit, cum omnibus suis partibus, Spiritu Sancto dictante, conscripti sunt; tantum vero abest ut divinæ inspirationi error ullus subesse possit, ut ea per se ipsa, non modo errorem excludat omnem, sed tam necessario excludat et respuat, quam necessarium est, Deum, summam Veritatem, nullius omnino erroris auctorem esse. — Hæc est antiqua et constans fides Ecclesiæ, solempni etiam sententia in Conciliis definita Florentino et Tridentino; confirmata denique atque expressius declarata in Concilio Vaticano, a quo absolute edictum: *Veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem Concilii (Tridentini) decreto recensentur, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem³⁾*. Quare nihil admodum refert, Spiritum Sanctum assumpsisse homines tamquam instrumenta ad scribendum, quasi, non quidem primario auctori, sed scriptoribus inspiratis quidpiam falsi elabi potuerit. Nam supernaturali ipse virtute ita eos ad scribendum excitavit et movit, ita scribentibus adstitit, ut ea omnia eaque sola quæ ipse iuberet, et recte mente conciperent, et fideliter conscribere vellent, et apte infallibili veritate exprimerent: secus, non ipse esset auctor sacræ Scripturæ universæ. Hoc ratum semper habuere Ss. Patres: „Itaque, ait Augustinus, quum illi scripserunt quæ ille ostendit et dixit, nequaquam dicendum est, quod ipse non scripserit: quandoquidem membra eius id operata sunt, quod dictante capite cognoverunt⁴⁾“: pronunciatque S. Gregorius M.: „Quis hæc scripserit, valde supervacaneæ quæritur, quum tamen auctor libri Spiritus Sanctus fideliter credatur. Ipse igitur hæc scripsit, qui scribenda dictavit: ipse scripsit qui et in illius opere inspirator extitit⁵⁾“. Consequitur, ut qui in locis authenticis Librorum sacrorum

¹⁾ In Sent. II, dist. II, q. I, a. 3.

²⁾ Opusc. X.

³⁾ Sess. III, c. II, de revel.

⁴⁾ De consensu Evangel. I. I, c. 35.

⁵⁾ Præf. in Job, n. 2.

quidpiam falsi contineri posse existiment, ii profecto aut catholicam divinæ inspirationis notionem pervertant, aut Deum ipsum erroris faciant auctorem. Atque adeo Patribus omnibus et Doctoribus persuasissimum fuit, divinas Litteras, quales ab hagiographis editæ sunt, ab omni omnino errore esse immunes, ut propterea non pauca illa, quæ contrarii aliquid vel dissimile viderentur afferre (eademque fere sunt quæ nomine novæ scientiæ nunc obiciunt), non subtiliter minus quam religiose componere inter se et conciliare studuerint; professi unanimis, Libros eos et integros et per partes a divino æque esse afflatu, Deumque ipsum per sacros auctores elocutum nihil admodum a veritate alienum ponere potuisse. Ea valeant universe quæ idem Augustinus ad Hieronymum scripsit: „Ego enim fateor caritati tuæ, solis eis Scripturarum libris qui iam cononici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum auctorum scribendo aliquid errasse firmissime credam. Ac si aliquid in eis offendero litteris quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quam vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse quod dictum est, vel me minime intellexisse non ambigam¹⁾“.

At vero omni graviorum artium instrumento pro sanctitate Biblicorum plene perfecteque contendere, multo id maius est, quam ut a sola interpretum et theologorum sollertia æquum sit expectari. Eodem optandum est conspirent et connitantur illi etiam ex catholicis viris, qui ab externis doctrinis aliquam sint nominis auctoritatem adepti. Horum sane ingeniorum ornatus, si nunquam antea, ne nunc quidem, Dei beneficio, Ecclesiæ deest; atque utinam eo amplius in fidei subsidium augeat. Nihil enim magis oportere ducimus, quam ut plures validioresque nanciscatur veritas propugnatores, quam sentiat adversarios; neque res ulla est quæ magis persuadere vulgo possit obsequium veritatis, quam si eam liberrime profiteantur qui in laudata aliqua præstent facultate. Quin facile etiam cessura est obrectatorum invidia, aut certe non ita petulanter iam traducere illi audebunt inimicam scientiæ, fidem, quum viderint a viris scientiæ laude nobilibus summum fidei honorem reverentiamque adhiberi. — Quoniam igitur tantum ii possunt religioni importare commodi, quibus cum catholicæ professionis gratia felicem indolem ingenii benignum Numen impertiit, ideo in hac acerrima agitatione studiorum quæ Scripturas quoquo modo attingunt, aptum sibi quisque eligant studii genus, in quo aliquando excellentes, obiecta in illas improbæ scientiæ tela, non sine gloria, repellant. — Quo loco gratum est illud pro merito comprobare nonnullorum catholicorum consilium, qui ut viris doctioribus suppetere possit unde huiusmodi studia omni adiumentorum copia pertractent et provehant, coactis societatibus, largiter pecunias solent conferre. Optima sane et peropportuna temporibus pecuniæ collocandæ ratio. Quo enim catholicis minus præsidii in sua studia sperare licet publice, eo promptiorem effusioresque patere decet privatorum liberalitatem; ut quibus a Deo aucti sunt divitiis, eas ad tutandum revelatæ ipsius doctrinæ thesaurum velint convertere. — Tales autem labores ut ad rem biblicam vere proficiant, insistant eruditi in iis tamquam principiis, quæ supra a Nobis præfinita sunt; fideliterque teneant, Deum, conditorem rectoremque rerum omnium, eundem esse Scripturarum auctorem: nihil propterea ex rerum natura, nihil ex historiæ monumentis colligi posse quod cum Scripturis revera pugnet. Si quid ergo tale videatur, id sedulo submovendum, tum adhibito prudenti theologorum et interpretum iudicio, quidnam verius verisimiliusve habeat Scripturæ locus, de quo disceptetur, tum diligentius expensa argumentorum vi, quæ contra adducantur. Neque ideo cessandum, si qua in contrarium species etiam tum resideat; nam, quoniam verum vero adversari haudquaquam potest, certum sit aut in sacrorum interpretationem verborum, aut in alteram disputationis partem errorem incurrisse: neutrum vero si needum satis appareat, cunctandum interea de sententia. Permulta enim ex omni doctrinarum genere sunt diu multumque contra Scripturam iactata, quæ nunc, utpote inania, penitus obsolevere: item non pauca de quibusdam Scripturæ locis (non proprie ad fidei morumque pertinentibus regulam) sunt quondam interpretando proposita, in quibus rectius postea vidit acrior quædam investigatio. Nempe opinionum commenta delet dies; sed „veritas manet et invalescit in æternum²⁾“.

Quare, sicut nemo sibi arrogaverit ut omnem recte intelligat Scripturam, in qua se ipse plura nescire quam scire fassus est Augustinus³⁾, ita, si quid inci-

¹⁾ Ep. LXXXII, I et crebrius alibi.

²⁾ III Esdr. 4, 38.

³⁾ Ad Iannuar. ep. LV, 21.

derit difficilius quam explicari possit, quisque eam sumet cautionem temperationemque eiusdem Doctoris: „Melius est vel premi incognitis sed utilibus signis, quam inutiliter ea interpretando, a iugo servitutis eductam cervicem laqueis erroris inserere¹⁾“. — Consilia et iussa Nostra si probe verecundeque erunt secuti qui subsidiaria hæc studia profitentur, si et scribendo et docendo studiorum fructus dirigant ad hostes veritatis redarguendos, ad fidei damna in iuventute præcavenda, tum demum lætari poterunt dignâ se opera sacris Litteris inservire, eamque rei catholicæ opem afferre, qualem de filiorum pietate et doctrinis iure sibi Ecclesia pollicetur.

Hæc sunt, Venerabiles Fratres, quæ de studiis Scripturæ sacræ pro opportunitate monenda et præcipienda, aspirante Deo, censuimus. Iam sit vestrum curare, ut qua par est religione custodiantur et observentur: sic ut debita Deo gratia, de communicatis humano generi eloquiis sapientiæ suæ, testatius eniteat, optatæque utilitates redundant, maxime ad sacræ iuventutis institutionem, quæ tanta est cura Nostra et spes Ecclesiæ. Auctoritate nimirum et hortatione date alacres operam, ut in Seminariis, atque in Academiis quæ parent ditioni vestræ, hæc studia iusto in honore consistent vigeantque. Integre feliciterque vigeant, moderatrice Ecclesia, secundum saluberrima documenta et exempla Ss. Patrum laudatamque maiorum consuetudinem: atque talia ex temporum cursu incrementa accipiant quæ vere sint in præsidium et gloriam catholicæ veritatis, natæ divinitus ad perennem populorum salutem. — Omnes denique alumnos et administros Ecclesiæ paterna caritate admonemus, ut ad sacras Litteras adeant summo semper affectu reverentiæ et pietatis: nequaquam enim ipsarum intelligentia salutariter ut opus est patere potest, nisi remotâ scientiæ *terrenæ* arrogantia, studioque sancte excitato eis *quæ desursum est* sapientiæ. Cuius in disciplinam semel admissa mens, atque inde illustrata et roborata, mire valebit ut etiam humanæ scientiæ quæ sunt fraudes dignoscat et vitet, qui sunt solidi fructus percipiat et ad æterna referat: inde potissime exardescens animus, ad emolumenta virtutis et divini amoris spiritu vehementiore contendet: *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum*²⁾.

Iam divini auxilii spe freti et pastoralis studio vestro confisi, Apostolicam benedictionem, cælestium munerum auspicem Nostræque singularis benevolentiæ testem, vobis omnibus, universoque Clero et populo singulis concedito, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romæ apud S. Petrum die XVIII novembris anno MDCCCXCIII, Pontificatus Nostri sextodecimo.

LEO PP. XIII.

II.

Erlaß der k. k. Statthaltereien in Graz vom 23. November 1893 Zahl 29.263 betreffend das Gebühren-Aquivalent vacanter Pfründen.

„Nach der vom hohen k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht mit dem Erlasse vom 31. October 1893 Zahl 20.005 anher bekanntgegebenen Verfügung des k. k. Finanzministeriums vom 5. Juli 1893 Zahl 18.811 ist das Gebührenäquivalent von vacanten Pfründen im Sinne der Finanz-Ministerial-Erlasse vom 18. Februar 1885 Zahl 37.138, 30. Jänner 1890 Zahl 41.300 und 4. Jänner 1893 Zahl 15.023 nach Ablauf der Intercalarzeit vom Religionsfonde insoweit einzuheben, als von dem Reinertrage des Beneficiums nach Abrechnung der für den Administrator bestimmten Remuneration zu Gunsten dieses Fonds noch eine Quote erübrigt.

Indem nun wegen unmittelbarer Flüssigmachung des Gebühren-Aquivalentes für die vacanten Pfründen aus dem Religionsfonde unter Einem die nöthigen Verfügungen getroffen werden, wird das hochwürdigste fürstbischöfliche Ordinariat ersucht, die unterstehende Geistlichkeit mittels Currende gefälligst dahin zu verständigen, daß Provisoren vacanter Pfründen zur Zahlung eines Gebührenäquivalentes für die Intercalar-

¹⁾ *De doctr. chr.* III, 9, 18.

²⁾ *Ps.* XVIII, 2.

periode nicht mehr verpflichtet sind und etwaige diesbezüglich an sie ergehende Zahlungsaufträge anher in Vorlage zu bringen haben.“

Wird dem Wohllehrwürdigen Clerus zur Darnachachtung mitgetheilt.

III.

Ausschreibung der Lehrstellen für den kath. Religionsunterricht an den Staatsgymnasien in Gills und Marburg.

Vom hochlöbl. k. k. Landes Schulrathe für Steiermark sind unterm 10. Dezember d. J. 3. 8852, beziehungsweise 14. Dezember d. J. 3. 9040 folgende zwei Concursausreibungen anher mitgetheilt worden:

„Am Staatsgymnasium in Gills gelangt mit Beginn des Schuljahres 1894/5 die Stelle des katholischen Religionslehrers mit voller Lehrverpflichtung und den systemisirten Bezügen eines wirklichen k. k. Gymnasiallehrers zur Besetzung.

Bewerber um diese Stelle haben ihre an das k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht gerichteten, vorschriftsmäßig instruirten Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis Ende Februar 1894 beim k. k. Landes Schulrathe für Steiermark in Graz einzubringen.“

„Am Staatsgymnasium in Marburg kommt mit Beginn des Schuljahres 1894/5 die Stelle eines zweiten katholischen Religionslehrers mit slovenischer und deutscher Unterrichtssprache zur Besetzung.

Bewerber um diese Stelle, mit der in Gemäßheit des Punktes 2 der hohen Minist.-Wdg. vom 19. Juli 1856 Zahl 10.509 ein Gehalt jährlicher 630 fl. mit dem Anspruche auf die systemmäßigen Decenalszulagen und die gesetzliche Activitätszulage verbunden ist, haben ihre gehörig belegten Gesuche im vorschriftsmäßigen Wege bis 1. März 1894 beim k. k. Landes Schulrathe für Steiermark in Graz zu überreichen.

Später einlangende Gesuche werden nicht berücksichtigt.“

Nachdem das heilige Concil von Trient auf die Wichtigkeit des Lehramtes an den Gymnasien hingewiesen, fügt es bei: „Et ne sub specie pietatis impietas disseminetur, statuit eadem sancta synodus, neminem ad hujusmodi lectionis officium . . . admittendum esse, qui prius ab episcopo loci de vita, moribus et scientia examinatus et approbatus non fuerit“. Sess. V. Decr. de Ref. cap. I. Dieser Bestimmung gemäß wird die Concursprüfung, welche sich auf sämtliche vorzutragenden Disciplinen und auf die Katechetik und Pädagogik zu erstrecken hat, am 12. und 13. Februar 1894 in der Ordinariatskanzlei abgehalten werden. Die Prüfung beginnt um 7 Uhr Morgens.

Entsprechend der Bestimmung der I. Diöcesansynode von Lavant pag. 54. werden nach erfolgter Ernennung die Nominirten das Juramentum professionis fidei Tridentinae zu leisten haben, bevor ihnen die erforderliche kirchliche Mission erteilt wird.

IV.

Diöcesan-Nachrichten.

Uebersetzt wurden die Herren Kaplanen: Franz Munda, Priester des D. N.-D., von Friedau nach St. Nikolai bei Friedau und Andreas Gliebe, Priester des D. N.-D., von Polstrau nach Friedau.

F. B. Lavanter Ordinariat in Marburg,

am 30. December 1893.

† Michael,
Fürstbischof.

18/ 1893
M I H A E L,

po božji milosti in božjem usmiljenju knez in škof Lavantinski,

častiti duhovščini in vsem vernikom svoje škofije

pozdrav, blagoslov in vse dobro od Boga Očeta in Boga Sina
v edinosti sv. Duha!

Preljubi v Gospodu!

Glavni kardinal Baronij je vselej, kadar je obiskal cerkev sv. Petra v Rimu, ponižno priklonil svojo glavo pred bronasto podobo sv. Petra, stoječo ob njegovem grobu, in ko se je s čelom doteknil desne noge častitljive podobe Petrove in jo je poljubil, ponovil je besede devetega člana apostolske vere: Verujem v sveto katoliško cerkev. Učeni in pobožni mož, ki nam je zgodovino sv. cerkve kaj obsirno in vestno popisal, je pač s tem posebnim počeščevanjem podobe sv. Petra naznanjal svoje globoko prepričanje, da se sv. cerkev ne sine in ne more ločiti od sv. Petra, da je ona le tam, kjer je sv. Peter, kjer so rimski papeži.

O tej eni edini, sveti, katoliški in apostolski cerkvi, kakor so našo sveto mater že leta 325 imenovali na Nicejskem zboru v svetem Duhu zbrani katoliški škofje, hočem v svojem letošnjem postnem pastirskem listu govoriti, in to iz dobro opravičenih razlogov. Letos bode namreč prvo postno nedeljo petdeset let, odkar so bili dne 19. februarja leta 1843 sedanji sveti oče Leon XIII. v starodavni cerkvi sv. Lavrencija, znani pod imenom Inpaneeperna, od kardinala Lambruschinija posvečeni za škofa. Na sopraznik sv. Lucije dne 13. decembra tudi tekočega leta bodo pa slavno vladajoči papež praznovali štiridesetletnico, kar so bili od preblagega svojega prednika Pija IX. izvoljeni za kardinala. Ker bodo torej vidni poglavar naše sv. cerkve slavili letos dvojno prelepo duhovno svečanost, katera bode, ker je veličastnejša od zlatega mašniškega jubileja obhajane dne 31. januarja 1878, obračala vseh oči na se, hočemo tudi mi svoje oči in misli povzdigniti od vsakdanjih opravkov ter se prijazno v medsebojno

spodbudo pogovarjati o tolažljivi resnici, da je naš božji Vzveličar Jezus Kristus ustanovil sv. cerkev za to, da bi izmed nas nikdo pogubljen ne bil in bi vsi dosegli večno vzveličanje. Sv. cerkev je po besedah apostola Pavla steber resnice, ki se omajal ne bode; v sv. cerkvi je shranil ljubi Jezus kakor v bogati zakladnici vse milosti, ki so nam potrebne, da smo srečni na tem svetu in se vzveličamo v nebesih na večno.

Deveti člen apostolske vere bi se moral v našem času pogoje razlagati; kajti svoje dni so sovražniki napadali le eno ali drugo resnico cerkveno, dandanes pa bi radi kar mahoma ves katoliški nauk podrli s tem, da bi veljavo sv. cerkve spodkopali in pa sv. očetu vzeli njim od Boga samega izročeno čast in oblast. In prav za to hočem v svojem listu, ki vam ga pišem za sveti postni čas, obširneje govoriti o rimsko-katoliški cerkvi, naj se v mojih prsih in v vaših srcih vname iskrena ljubezen do izvoljene neveste Kristusove, naj je v prihodnje neomahljiva naša udanost in pokorščina do najvišega pastirja naših neumerjočih duš, do sv. očeta Leona XIII.

Ker pa vem, da brez božje milosti grešen človek nič za večno življenje koristnega storiti ne more, zato prosim tvoje milosti in tvoje pomoči o Gospod, ki si mi izročil s škofovsko častjo težavno apostolsko službo! Izročam se tvoji materni priprošnji o Marija, nebes in zemlje kraljica! Prosi za me o sv. Jožef, rednik Jezusa Kristusa in skrbni varih sv. katoliške cerkve! Varuj in brani me ti preslavni vojvoda nebeške vojne, sv. nadangelj Mihael, zoper peklenške oblasti, ki sovražijo sv. cerkev, ker sovražijo Jezusa Kristusa! Služi pa naj ves moj sladki trud Bogu v čast, cerkvi v povišanje ter meni in moji duhovni čredi v večno vzveličanje. V ta dobri in najboljši namen premišljujmo nastopne, prevesele resnice!

1. Božja je cerkev po svoji ustanovitvi in razširjativu.

Sveta katoliška cerkev, če bi tudi ne vedeli, kaj da je, kakor je nedavno trdil neki učenjak, kajpada ne vedé za vprašanje v katekizmu, kaj je katoliška cerkev? in ne vedé za odgovor: katoliška cerkev je vidna družba vseh pravovernih kristjanov, ki ene nauke verujejo, ene zakramente prejemajo in imajo vidnega poglavarja rimskega papeža, kateri jih, združeni z vsemi škofi, vladajo s pomočjo sv. Duha — torej sveta cerkev, ako bi tudi ne znali, kaj da je, obstoji vendar v resnici, čemur še doslej nikdo oporekal ni. Tudi sovražniki ne tajé, ker ne morejo tajiti, da živijo katoličani resnično na zemlji, da so po vsem širnem svetu v obilnem številu razškrpljeni. Če pa katoliška cerkev res obstoja, no kako je pa potem nastala in kako se je po vesoljnem svetu razširila? Velevažno vprašanje, katerega prava rešitev spričuje neovržno, da je naša sv. cerkev delo božjih rok, da se moramo neodjenljivo držati sv. cerkve, ako želimo doseči večno vzveličanje.

Na večnega spomina vredni prvi praznik Gospodovega vnebohoda je bila vsa cerkev zbrana na oljski gori, zbrana je bila tu mala čredica okoli svojega dobrega

pastirja Jezusa Kristusa. Tedaj je nebeški učitelj pogledal tje na dežele svetá in na narode in ljudstva, pa je spregovoril zadnjikrat in dejal svojim ljublim učencem: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Torej pojdite in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in svetega Duha. Učite jih izpolnjevati vse, kar sem vam zapovedal. In glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta«. (Mat. 28, 18—20). Nato se je pa vzdignil Jezus na svetlem oblaku v nebesne višave, zapustivši na zemlji žalujoče apostole s pretežavnim naročilom, podati se tje v ves širni svet in v srca vseh ljudi sejati seme najvzvišenejših resnic in nauk. Res, ogromno delo, velikanska naloga, dolžnosti in odgovornosti polna služba, presegajoča vse moči človeške!

Ti siromašni možje iz Galileje brez slavnega imena in brez denarja, brez znanstvenega pouka in tiste imenitne olike, s katero se posvetni ljudje tako radi ponašajo — ti priprosti in slabotni ribiči iz zaničevane dežele judovske, ti reveži naj bi učili vse narode brez razločka. Podali bi se naj v Afriko med divjake, ki so ujele sovražnike in tujce kakor živino klali in so gladno koprnili po človeškem mesu. Učili bi naj v Aziji strastne Arabce, lahkožive Perze in Mede, v se zaljubljene Inde in Kineze. Učili bi naj v Evropi imenitne prevzetnjake, modrijanske Grke, ki so se po svoji učenosti in umetnosti povzdignili daleč nad vse druge narode svetá, katere so prav ošabno zaničevali in jih imeli za barbare ali divjake. Učili bi naj oblastne Rimljane, ki so ves tedanji svet premagali in so podvržene narode zaničevali in tlačili, da se Bogu usmili. Pred vsemi so pa najhujše zaničevali jude, ki so bili le majhen narod, katerega je davila rimska pest. Učili bi naj vse narode. Kakošne narode? O ljubi Bog! Slavljeni apostol Pavel nam jih kaj živo opisuje v svojem veličastno-lepem listu do Rimljanov: »Bili so polni vsake krivice, hudobije, nečistosti, lakomnosti, zlobnosti; so bili polni zavisti, morije, prepira, zvijače in zločinstev. Bili so podpihovalci, obrekovalci, Bogu zoperni, zasramovalci, prevzetnjaki, bahači, znajdljivi v hudobijah, starišem nepokorni, nespametni, nevktrogljivi, brez ljubezni, brez zvestobe in usmiljenja«. (Rimlj. 1, 29—31). In takim čisto sprijenim in poživinjenim ljudem bi naj sveti apostoli oznanjevali Jezusov nauk: Blagor ubogim v duhu, blagor krotkim, blagor lačnim in žejnim pravice, blagor usmiljenim, blagor jim, ki so čistega srca, blagor miroljubnim, ker takih je nebeško kraljestvo! (Mat. 5, 3—9). Res da so olikani Grki in je posnemajoči Rimljani stavili prelepa svetišča svojim malikom, ki so si jih izmislili več ko trideset tisoč. Pa kakošni so bili ti njihovi prazni bogovi, katere so častili tudi s tem, da so njim na čast ljudi klali in na njihovih altarjih zažigali? Take nespodobne stvari so si o njih pripovedovali, da se je s tem le množilo in širilo pohujšanje. Razuzdanci so se tolažili in opravičevali prav s tem, češ, tako poreden in popačen še pa vendar nisem, kakor je ta le malik prešestnik. Toda o tem rajši molčim po opominu Pavlovem, da se prešestnost in sleharna nečistost med nami brez potrebe naj ne imenuje. (Efež. 5, 3).

Sedaj se je začelo vresničevati, kar je govoril Gospod svojim predragim apostolom: »Žetev je obilna, pa delavcev je malo... Pojdite! glej, jaz vas

pošljem kakor jagnjeta med volkove«. (Luk. 10, 2. 3). V resnici, grabežljivim volkovom so bili podobni neverniki, med katere so prišli pohlevni apostoli po naročilu Gospodovem brez orožja in brez denarja, da si vbranijo drago življenje in se prikupijo lakomnežem. In pri tako brezupnih razmerah kdo bi smel upati, da spreobrne nevernike k Jezusovi veri? In vendar kako mnogi in veseli so bili vspehi oznanjevalcev vere Kristusove v prav kratkem času! Še le dvajset let je bilo minilo od prve binkošne nedelje, ko so apostoli prejeli sedem darov sv. Duha in so se lotili v božjem imenu velikanskega dela, in že so se zbirale krščanske občine po vseh večih mestih takrat znanega sveta. Okoli leta 42 po rojstvu Mesijinem so imenovali učence Kristusove v Antijohiji, stolnici cesarskih podnamestnikov, kristjane ravno tako, kakor se še mi danes zovemo. (Dej. apost. 11, 26). Da je bilo v Maliaziji prav zgodaj vse polno kristjanov, razvidimo iz prvega lista sv. Petra, v katerem se prvak apostolov obrača do prebivalcev Ponta, Galacije, Kapadocije, Bitinije, Azije. (I. Petr. 1, 1). In njegov apostolski tovariš, sv. Pavel je pisal svoje krasne liste že celim narodom kakor Rimljanom, Hebrejcem in Galačanom, pa tudi cerkvenim občinam najimenitnejših mest, ki so po takratnem svetu slula kakor Korint, Efež, Filipe, Kolose, Solun. Tukaj so se izpolnile preroške besede Davidove, katere beremo v osemnajstem psalmu: »Po vsej zemlji se njih glas razlega in njih besede donijo do konca sveta«. (Ps. 18, 5). Zato je tudi sv. Pavel Rimcem veselo pisal: »Najprej zahvaljujem svojega Boga po Jezusu Kristusu za vse vas, ker se oznanjuje vaša vera po vsem svetu«. (Rimlj. 1, 8). Kratko pa krepko potrjuje moje doseđanje dokazovanje sv. Janez Zlatoust, ko piše: »Največi dokaz vsemogočnosti Jezusove je očitiden v tem, da je njegova sveta vera v dvajsetih ali tridesetih letih prešinila vesoljni svet«.

O čudovito naglem razširjanju vere krščanske že v prvem stoletju poročajo zanesljivo paganski pisatelji kakor Seneka, Svetonij, Tacit, Plinij mlajši. Vsega spomina in povdarka je vredno med drugim to, kar je Plinij, cesarski namestnik v Bitiniji, ob koncu prvega in pričetku drugega stoletja svojemu cesarju Trajanu (98—117) v Rim poročal: »Preganjanje kristjanov se mi je zdelo vsega pozora vredno soseбно zavoljo velike množine tistih, ki so v to stvar zapleteni. Nevarnost preti vsaki starosti, vsakemu stanu in obojemu spolu. Ne samó mesta, tudi vasi in samotne kraje je okužila le-ta prazna vera«. To pisno poročilo govori dovolj jasno za našo reč, katero krščanski pisatelji še jasneje spričujejo. Sv. Justin, ki je leta 167 za Kristusa svojo kri prelil, piše: »Ni ga ne med Grki in ne med divjaki rodú, kateri ne bi pošiljal svojih prošenj v imenu križanega Jezusa k stvarniku in Očetu vseh bitij«. (Dial. cum Tryph. 117). In sv. Irenej, ki je leta 202 v Lijonu za Kristusa krvavel, pripazuje: »Cerkev je po vsej zemlji razširjena. Kakor sije le eno solnce vsemu svetu, tako sega eden in isti nauk od enega kraja zemlje do drugega« (Adv. haer. I. 10. 1). Nekoliko pozneje je smel in mogel glasoviti Tertulijan, ki je umrl leta 240, v 37. poglavju svojega krepkega zagovora pojemajočemu paganstvu zaklicati te le preponosne besede: »Ko bi se hoteli mi kot očitni nasprotniki vzdigniti zoper vas, bi li mar pogrešali števila in moči? Hesterni sumus, od včeraj smo, pa smo že zavzeli vse, kar je vaše: mesta, otoke, trdnjave, vasi, zadruge, tabore, palače, starešinstvo in zbor; le malikovalske templje

smo vam prepustili. Že po svoji ločitvi od vas bi vas zmagali lahko. Če bi se pri tej množini mi kristjani preselili kamo drugam, kar strmeli bi vi zavoljo množine izseljencev, vi bi se preplašili, ko bi videli vse zapuščeno in bi nehala vsa kupčija in bi nastopila mrtvaška tihota v deželi«. Izredno naglo je torej premagala krščanska vera pagane, jude pa, ki so se trdovratno branili vere Jezusove, zadela je že leta 70 pravična dasi strašna kazen božja. Sveto mesto Jeruzalem so Rimci požgali in razdjali, da je bilo groza in joj; prebivalce pa so razgnali po širokem svetu, drugim narodom v spričevanje, kako strašno je: vstavljati se živemu Bogu in predrzno nasprotovati njegovi sveti volji in veri.

S pogledom na neovrgljivo ker zgodovinski dokazano resnico, da je bila naša sv. cerkev utemeljena od Jezusa Kristusa božjega Sina in da so jo apostoli bliskoma razširili po vsem svetu, vprašam, je li ta cerkev človeška naprava, ali je delo božjih rok? Kaj, naredba človeška naj bi bila naša sveta cerkev? Ko bi bil kedaj najoblastnejši rimski cesar zbral najbistrejše in najpogumnejše vojskovodje in bi njim bil velel: Pojdite po vsem svetu, pa uženite vse moje nasprotnike in prisilite jih z ognjem in mečem, da bodo vsi mislili, kar jaz mislim, in ljubili in sovražili, kar jaz ljubim in sovražim, da bodo vsi ljudje na zemlji z menoj enega duha in enega srca, tedaj bi pač bili sklicani možje odvrnili: Cesarost, to je pretežavno za nas, to presega vse moči človeške! Apostoli pa so le zaslišali povelje kralja vseh kraljev: Pojdite po vsem svetu in učite vse narode božji evangelj, in že so odpotovali po široširnem svetu brez zaklada, da bi podkupili poslušalce, izvzemši zaklad molitve in požrtvovalne ljubezni, brez meča in ščita, izvzemši meč božje besede in ščit žive vere — saj po zapovedi svojega mojstra niso smeli ne zlata, ne srebra in ne drugega denarja, še celó ne torbice niti ne dveh sukenj, ne obutal, ne palice jemati na pot (Mat. 10, 9-11) — nemudoma so odpotovali revni ribiči, z duševnim trnkem: z vzveličavnim križem v roki, na vse strani in vse kraje: sv. Peter je hitel v Italijo, sv. Pavel v Grecijo, sv. Andrej v Scitijo, sv. Jakob v Hispanijo, njegov brat sv. Janez v Maloazijo, sv. Tomaž v Partijo, sv. Filip v Frigijo, sv. Jernej v Arabijo, sv. Matej v Etiopijo, sv. Tadej v Mezopotamijo, sv. Simon v Egipt, sv. Matija in sv. Jakob sta pridigovala po Palestini. In kaj so opravili ti navdušeni poslanci Jezusovi? Naučili so narode nebeških resnic, so jih spreobrnili h Kristusu, so premagali človeški rod ne z železom pač pa z lesom, kakor se prav primerno izraža sv. Avguštin. Naposled je sprevidel tudi rimski cesar, da se v sveti krščanski veri razodeva neka viša, skrivnostna moč, zoper katero se z ognjem in mečem ne opravi nič, in tedaj je položil tudi rimski vladar, pred katerim so v prahu ležali trije deli svetá, svojo krono pred sveti križ ter je spoznal in častil in molil Jezusa, ki je na svetem križu za nas trpel in umrl. Vresničile so se tolažljive besede Jezusove, govorne ljubim apostolom: »Ne boj se mala čreda, ker vaš Oče je odločil, dati vam kraljestvo«. (Luk. 12, 32).

Preljubi v Gospodu! Pravijo, da je skrbno preučevanje zgodovine človeškega rodú šola prave modrosti. Res je tako! Dvanajst nepremožnih Palestinecev je poslal Gospod kakor ovce med volkove; vnel se je strahovit, krvav boj, in zmagale so ovce; že čez nekoliko desetletij so sv. apostoli pridobili skoro ves takratni svet za Jezusovo

kraljestvo na zemlji, za sveto cerkev. Je li to delo človeških rok? Nikakor ne, temveč delo je božjega prsta. »To je storil sam večni Bog, in čudež se je zgodil pred našimi očmi«. (Ps. 117, 23). Svoje dni je francoski cesar Napoleon I. skoro vso Evropo podjarmil, nazadnje mu je pa leta 1813 pri Lipskem spodletelo; ujeli so ga in sredi nedoglednega morja so ga jetnika na samotnem otoku sv. Helene pazno stražili, da njim uiti ni mogel. Tukaj je rad premišljeval slavnata dela slavnih mož. Toda nobenega slavnega dela veljavnih mož ni tako močno občudoval, kakor se je čudil pokristjanjenju paganskega svetá po dvanajstih ubogih judih. Montolón! zaklical je cesar nekega dne svojemu prijatelju in nekdanjemu generalu, jaz poznam ljudi, ali Kristus ni bil človek; jaz poznam človeška dela, ali delo njegovih apostolov ni delo človeško!

Tako je torej katoliška cerkev naprava božja, ki sega z nebes na zemljo in z zemlje v nebo. Vse ostale verske družbe so človeške iznajdbe, so izmišljene od mož, katerih ni navdajal sv. Duh, motil jih je le duh hudobni. Kakor je pa sv. cerkev rastla in se globeje in globeje vtrjevala, slično naj se kraljestvo milosti tudi v naših srcih širi in širi. Napredujmo v spoznanju, da nas vedno bolj in bolj prešinja duh sv. vere; vtrujmo se v ljubezni, da zmirom zvesteje in zvesteje izpolnjujemo zapovedi božje in cerkvene! Rastimo v modrosti in milosti pred Bogom in pred ljudmi! Posvetimo vso svojo ljubezen svoji od Boga nam dani mili materi sv. cerkvi. Verujem v sveto katoliško cerkev!

II. Božja je cerkev po svojem trajnem obstanku.

Prav mlada in slaba je bila še cerkev, a že so silni orjaki z mečem v roki obstopali njeno zibelko, ne da bi jo branili in varovali, marveč da bi novorojenko zatrli. Pa naša sv. cerkev se je tukaj pokazala v novem sijaju in veličju. Pridobila je novo znamenje svoje resničnosti in božje ustanovitve v groznih pregonih in napadih. Sveti mučenci in sicer nebrojni se nahajajo le v katoliški cerkvi. In tako bi mogli mučeništvo poleg občeznanih štirih znamenj prave cerkve imeti za peto znamenje naše cerkve kot božje ustanove in naprave. Takoj v začetku je podobna naša cerkev božjemu Detetu, katero bi bil Herod v zibelki vmoril, da ni previdnost božja nad otrokom bedela in ga otela v daljni Egipet. Jednako je božja previdnost tudi nad mlado cerkvijo bedela in jo varovala, da je vsi njeni zakleti sovražniki niso mogli uničiti.

Zlato se poskuša v ognju, človek pa v trpljenju, pravi sv. Duh v knjigi Pregovorov (17, 3). V poskušnji trpljenja se je sv. cerkev vrlo dobro obnesla; in pokazalo se je, da je delo božjih rok. Najkrvavejše preganjanje se je vršilo od leta 64 do leta 305, v kateri žalni dobi je sto in stotisoč in milijonov kristjanov kri in življenje žrtvovalo za Jezusa Kristusa, svojega Odrešenika. Leta 67 so prvega rimskega škofa in papeža sv. Petra križali in njegovega apostolskega brata sv. Pavla so pa obglavili. Tudi vsi drugi apostoli so bili grozovito pomorjeni; edino le sv. Janez

deviški ljubljenec Jezusov je umrl vsled stárosti in slabosti. Za sv. Petrom je še devetindvajset njegovih naslednikov, rimskih papežev, prelilo svojo kri za ljubega Jezusa. Rimsko mesto, prestolnica rimskih cesarjev in središče ogromnega rimskega cesarstva, spremenilo se je tako rekoč v mesnico, v kateri so poklali in podavili brez števila Jezusovih ovčic. Dokaz temu so katakombe ali podzemeljska pokopališča, kjer grobove sv. mučencev in mučenk zaznamuje palmova veja, vsekana v kamen, in pa posodica za sveto kri. To mesto mrličev pod zemljo je tako veliko, kakor je mesto Rim nad zemljo.

Vendar kaj so trpeli junaški spoznovalci krščanske vere? Kaj so pretrpeli? Solze človeka posilijo, ko ogleduje orodje, s katerim so jih mučili, in srce se mu krči, ko prebira popise njihove strašne smrti. Nekateri so z železnimi biči pretepali do belih kosti, drugim so z jeklenimi grebeni meso trgali z života, v rane so njim pa trosili sol in vliвали kis. Zopet druge so natezali, da so njim žile v sklepah popokale, ali so jih gole valjali po ostrih črepinjah in bodečih kamenčkih. Nekateri so žgali z žarečim železom, ali so jih polagali na razbeljene železne plošče in posajali na železne stole, postavljene črez zapaljena kurišča. Neredkokrat so kristjane obešali za pete nad ognjišča, kamor so nadevali mokrih drv in zelenjadi, da so se v smradljivem dimu zadušili. Še druge so metali v kotle, napoljene z vrelo vodo, s smolo ali z oljem; mnogim pa so hrbte polivali z razstopljenim svincem, so jih šivali v vreče, da se gibati niso mogli, ter so po njih teptali, ali pa so jih pometali v vodo in polučali v jame med strupeno golazen. Nekateri so polili z medom in so jih za noge in roke privezali za stebre ob solncu, da jih je ali mrčes ugonobil, ali pa so zgnili polagoma. Zopet drugim so trnje pod nohte zabadali in so razstopljeni svinec vliвали v zevajoče rane, posebno pa v prazne očesne votline in v usta, ko so jim poprej oči izkopali in jezik iztrgali. Pa kdo prešteje imena kristjanov, katere so pometali med izstradane leve in razdražene rise; kdo pove število tistih, katere so kamnjali, križali, obglavili, zažgali? A kako so prenašali ti trpini strašne muke? Kako so sv. mučenci nepopisne bolečine prenašali? Stanovitno in potrpežljivo! Veseli so darovali za Jezusa življenje in kri, in še hvalne pesni so prepevali v bridkih mukah svojih, tolažeč se s tem, da je Jezus še več pretrpel za nje in da jih čaka radi kratkega trpljenja na zemlji večno veselje v nebesih.

Navzlic vsemu neusmiljenemu preganjanju niso mogli sovražniki imena Jezusovega izbrisati iz človeškega spomina, niso mogli zatreti krščanske vere. Ves pomen in vspeh ljutega preganjanja je kaj kratko pa dobro razložil sv. Justin, ko je v svojem pogovoru z judom Trifonom zapisal pomenljive besede: »Kakor vinsko trto obrezujejo, da obilneje rodi, tako raste cerkev po pregonih«. In pogumni krščanski zagovornik Tertulijan je smel po vsej pravici rotiti preganjalce: »Le mučite in pobijajte nas! Vsa vaša grozovitost, naj je še tako izbrana, ne zda nič proti nam; ona je le nova pri-pomoč, da se množi družba. Kolikokrat nas pokosite, tolikokrat se pomnožimo. Kri mučenikov je seme za nove kristjane«. Kruta sila torej ni mogla premagati cerkve, ki je vedno naraščala in si pridobivala neprenehoma nove slave in novega bleska. Najpre-drznejši preganjalec in zatiralec kristjanov cesar Dijoklecijan je tako grozno divjal proti cerkvi, da je ves pijan sovraštva dal že denar kovati z napisom: krščanstvo je

uničeno. Ali človek obrača, Bog pa obrne, veljalo je včeraj in danes. Ves utrujen in čmeren je Dijoklecijan odložil svoje vladarstvo in je svoje stare dni, pozabljen in zapuščen, preživel na svojem gradu v dalmatinskem mestu Saloni, kjer je umrl leta 313. In ravno tega leta je pa cesar Konstantin Veliki v svojem znamenitem odloku, pisanem v mestu Milanu, proglasil krščansko vero za državno vero, odločil je, da se morajo državne naredbe po njej ravnati. Tedaj so tudi rimski papeži zapustili svoje skrivališče med grobovi sv. mučencev in so zopet zaseli stolico sv. Petra; služba božja pa se je odslej opravljala javno in svečano. Sicer se je še eden slabih naslednikov Konstantinovih vzdignil proti cerkvi, dasi je v mladosti krščen bil, zato ga imenujemo Julijana odpadnika. Pa tudi ta izdajalec ni opravil nič. Ves razkačen se zažene na sovražne Perze, a sreče ni imel niti tu. Sovražna sulica je prifrčala po zraku in je ranila cesarja, da je kri kar curkoma iz rane tekla. Umirajoč zajme cesar peščico svoje lastne krvi, jo pomeša s prstjo in požene proti nebu ter zadnjič zakolne: Vicisti Galilaeae! Zmagal si Galilejec!

Da, Galilejec Jezus iz Nazareta je zmagal in zmagal je popolnoma! Vsem je postalo jasno, da se posilno s pestjo, z ognjem in mečem proti cerkvi ne opravi nič. Zato so pa zgrabili za drugačno orodje. Začeli so brusiti svoje hudobne jezike in so sv. cerkev obrekovali in vse hudo o njej pisali, češ, morda z grdenjem več opravimo ko preje s kamenjem. Pa tudi tako ni šlo. Sami sebe so res onesnažili, ko so proti svetlemu solncu nauka Jezusovega poganjali nesnago, svetlega solnca pa njihovo grdo početje ni omadeževalo, še manj ga je zmračilo in zakrilo. Grških in latinskih pisateljev, ki so zoper cerkev ostrili pisna orodja, že zdavna ni več, pozabljeni so tudi njihovi sramotilni spisi. Kdo, vprašam, še misli danes na nekdanje obrekovalce in zasramovalce sv. cerkve: na Celza, Lucijana, Porfirija, Hijerokla, in komu so neki znane njihove plitve pisarije? Tudi v poznejši in novejši dobi je hotel marsikateri modrijan s svojim peresom razbiti skalo sv. Petra, ali še opraskal je niti ni. Pero se je skrhalo, roka je otrpnila; cerkev pa še stoji v vsej svoji lepoti in krasoti in praznuje zmage. Ko pa vse zaničevanje in zlobno opravljanje ni ugonobilo sv. cerkve, segli so zoperniki po strupu, da bi ž njim vernim kristjanom zavdali. Jezus je namreč živa skala, izpod katere izvira studenec, ki nas s svojo resnico napaja, da ne opešamo v puščavi tega svetá. (I. Kor. 10, 4). Tej zdravi studenčnici so skušali primešati nevarnega strupa hudobnih zmot. Takó so počenjali krivoverci Ariji, Macedoniji, Nestoriji, Evtih, Pelagiji, Fotiji in mnogi drugi. Ali sv. oče rimski papež in ž njimi združeni katoliški škofje so vselej pravočasno obsodili krive nauke, da kristjanom škodovati niso mogli. O strupenem zelišču vsake krive vere veljajo besede Gospodove: »Vsak sadež, ki ga ni vsadil moj Oče nebeški, bode izkoreninjen«. (Mat. 15, 13). Ljubi moji! Varujte se krivih prerokov, posebno tudi takih spisov, ki niso katoliškega duha. Po slabih tiskovinah zaseje sovražnik dandanes največ ljulike med pšenico.

Brezvestni obrekovalci in zviti krivoverci, ki so napadali in motili sveto cerkev, preminili so že zdavna, cerkev pa še stoji in stala bode tudi v prihodnje, kakor je stala v preteklosti, ko so vendar tolike sile nad njo prišle. Prišlo je preseljevanje narodov, ki je kakor huda povodenj preplavilo in razdrlo vse takratne države. Prišel

je grški razkol, ki je ulomil mogočno vejo z drevesa katoliške cerkve, ker so se od nje ločili Grki in pozneje Rusi, Bolgari in Srbi. Burni so bili časi, ko so se nemški cesarji iz rodú Štavfovcev bojevali zoper rimsko cerkev. Prišel je Luther s svojimi zmotami in novotarijami, in zopet se je odkrhnilo nekoliko vej od zelenega debla. Prišla je strašna francoska prekucija in prizadela je cerkvi hudih udarcev. Toda nevesta Jezusova nikoli ni umirala, še manj je umrla; je nikoli niso zabili v krsto, še manj so jo položili v grob. Pač pa so v jamo zdrknili, ki so jo bili cerkvi izkopali. Tu se je vresničil modri izrek modrega Gamalijela: »Če je to delo od ljudij, razdrlo se bo; če je pa od Boga, ne morete ga razdreti«. (Dej. ap. 5, 38. 39). Cerkev se je vsem nevihtam vspešno upirala in je v vseh bojih srečno zmagala; premagala bode nedvomno tudi nevero našega časa, kakor tudi mlačnost in popustljivost v veri. Slave svoje nepremagljivosti ne deli naša cerkev z nobeno drugo versko družbo. Ne paganstvo in ne židovstvo in niti ne od cerkve ločena krščanska veroizpovedanja ne morejo se s podobnimi kaj še le z enakimi navali in napadi pónašati. Bilo bi že zdavna po njih, da jih je svet preganjal, kakor je preganjal našo sv. cerkev in jo še preganja. Zahvaljujmo trojedinega Boga za to ohranitev in molimo za krivoverce, da se jih Bog milostno usmili in se vrnejo v naročje sv. cerkve, in kmalu postane eden pastir in eden hlev!

Katoliška cerkev, veličastno kraljestvo božje na zemlji, bode zamogla v kratkem slaviti devetnajsto stoletje svojega postanka in ga bode gotovo praznovala in še nekoliko več. Kje se nahaja še kako drugo kraljestvo, ki bi imelo tako davno in tako slavno zgodovino? Ponosni Rim se je moral sovražnikom podati leta 476. Krasno grško cesarstvo z divnim Carigradom je zapalo leta 1453 turški oblasti. Zrušila se je nekdanja razsežna arabska država. Najstarejše ljudovlade kakor Benetke, Genova in mnoge druge, skoro ne vemo, da so bile. Celi narodi so izginili, sijajni kraljevski sedeži so se podrli, sloveče vladarske hiše so izumrle. A sveta cerkev je sredi teh razvalin cvetoča, je krepka in neukončljiva. V Rimu v vatiskanski palači kraljujejo sedaj že 263. naslednik sv. Petra. In kaj so ti rimski papeži vse doživeli in preživeli? Videli so poslednje angleške vladarje iz rodú Stuart in francoske Bourbonne, ki so imeli tudi Španijo in Napulj v svojih rokah. Rod mogočnega cesarja Napoleona I. se je moral vmakniti; kako hudi udarci so zadevali vladarski rod Braganza. V svoji nesreči so ti vladarji pri rimskem papežu iskali tolažbe in pomoči in so jo tudi našli. Cesarice udovice, ki so zgubile vse, kar so imele, bližale so se zaupno prestolu sv. Petra, in sv. oče so njim bili tolažnik in podpornik, ko jih je večidel vse drugo zapustilo in pozabilo.

V resnici naša sv. cerkev je tista hiša, o kateri Gospod govori: »Pa vlila se je ploha, in nastali so nalivi, in zatulili so vetrovi in so se zagnali v to hišo, a podrla se ni; kajti bila je zidana na skalo, fundata enim erat supra petram«. (Mat. 7, 25). Da! Tu es Petrus, ti si skala. In ta skala se omajala ne bo, predno se bodo zrušile gore. Nekega dne ogleduje Napoleon I., sedeč na visoki pečini, nebo in zemljo in morje ter premišljuje, koliko kraljestev je na svetu, kako lepo so osnovana, kako stara so že, koliko modrih mož živi v njih. Medtem zagleda od daleč prijazno cerkvico na skalnati višini. Kmalu se vzdrami in deje: »Narodi ginejo, kraljestva minejo, trdno stoji samó le cerkev«. O tem trajnem obstanku se je dobro

izrazil bistrourni Lessing, rekoč: »Mi, ki v sedanji dobi živimo, imamo močnejši dokaz za cerkev, nego so ga imeli tisti, ki so gledali čudeže Jezusove. Pogrešanje teh prič nam nadomešča neka reč, katere tiste priče niso mogle imeti. Ti svedoki so imeli pred seboj le dno stavišča, na katero so jeli, prepričani o trdnih tleh, zidati velikansko poslopje. Mi sicer ne vidimo teh tal, gledamo pa veličastno poslopje. Kateri nespametnik ruje radovedno po temelju svoje hiše, samó le da se prepriča o krepki podlagi svoje hiše. Da je podstava dobra, to vemo mi sedaj, ko že poslopje tako dolgo stoji, prepričalnejše nego oni, ki so videli polagati tla. Ko bi podzidje dobro ne bilo, bila bi se zgradba že davno porušila«. (Lessingova dela izdal Dr. R. Boxberger. XII. del. str. 26).

Pač tudi izmed nas, Ljubi moji! nikdo ne taji, ampak vsakdo prepričan trdi, da je cerkev hiša božja, ker je vsi viharji zmajati in zrušiti niso mogli. Duh neumrljivosti, dejal je glasoviti učenjak Hettinger, veje v katoliški cerkvi, in večno živi, kdor se cerkve zvesto oklene. Oklenimo se torej prav tesno prestola sv. Petra! Branimo sv. očeta vsak po svojih močeh! Nekaj premore vsakdo za njih storiti, tudi malo dete, ki svoje nedolžne ročice sklepa in za njih očenašek zmoli. Moli lahko vsaki vernik za sv. očeta in ravno v molitev se Leon XIII. tako toplo priporočajo, ko pišejo v prelepi okrožnici dne 8. septembra 1892 tako milo in vabljivo: »Prosimo pa krščansko ljudstvo, ki rado pokleka pred altarje vzvišene Matere božje, naj moli kakor za cerkev, kateri pretijo nevarni časi, tako tudi za nas, ki smo že v starosti osiveli, smo od skrbij utrujeni, od največih težav obdani, od človeške moči zapuščeni, in vodimo krmilo sv. cerkve«. Kdor poleg pobožne molitve še kaj zmore, naj vesel daruje miloščino. Sv. oče nimajo gotovih dohodkov. Kakor nekdam Jezus Kristus, tako živijo tudi sv. oče od milih darov, s katerimi jih blagi verniki podpirajo. Ne izpolnjevali bi četrte božje zapovedi, ko bi svojega očeta rimskega papeža v taki sili in zadregi zapuščali. Kažimo se pa hvaležne otroke sv. matere cerkve tudi v tem, da se po njeni sveti veri ravnamo v vseh položajih svojega življenja — kaj bi sicer koristilo, krščansko verovati, živeti pa pagansko — da natančno izvršujemo svoje stanovske dolžnosti, da smo potrpežljivi in v sveto voljo božjo udani v stiskah in nadlogah, v križih in težavah. Za dobro mater sv. cerkev hočemo živeti in vmreti. Verujem v sveto katoliško cerkev!

III. Božja je cerkev po svoji edinosti.

Novo prav določno znamenje resničnosti in božje ustanove naše sv. cerkve nam ponuja njena edinstvo. Kakor je le eden Bog, ena resnica, tako more le ena cerkev prava biti. »Eden Bog, ena vera, eden krst«. (Efež. 4, 5).

Katoliška cerkev ima to potrebno edinstvo, ker ene nauke uči, eno daritev opravlja, ene zakramente deli in ima le enega vidnega poglavarja, rimskega papeža, s katerim namestnikom Jezusa Kristusa in naslednikom sv. Petra so drugi škofje kot nasledniki drugih apostolov zvezani neločljivo. Globokega pomena je gotovo to, da pri

zadnji večerji ni prosil Jezus svojega nebeškega Očeta nobene milosti tako prisrčno in svečano, kakor je molil za edinost med svojimi: »Sveti Oče, ohrani jih v svojem imenu, ki si mi jih dal, da bodo edini, kakor sva jaz in ti!... Pa ne prosim samo za nje, temveč tudi za tiste, ki bodo po njihovi besedi v mene verovali, naj bodo vsi edini, kakor si ti Oče v meni in jaz v tebi, da bodo tudi oni edini, da bode svet veroval, da si me ti poslal. In veličastvo, katero si ti meni podelil, izročil sem tudi njim, da so edini, kakor sva tudi midva edina. Jaz sem v njih in oni so v meni, da bodo popolnoma edini in da bode svet spoznal, da si me ti poslal in da jih ljubiš, kakor tudi mene ljubiš«. (Jan. 17, 11. 20—23). Da mora cerkev Kristusova edina biti, to naglašala sveti Pavel večkrat v svojih lepih listih: »Eden Gospod, ena vera, eden krst, eden Bog in Oče vseh, ki je črez vse in po vsem in v nas vseh. In on je odločil nekatere za apostole, druge za preroke in še druge za pastirje in učitelje, da se izobrazijo život Jezusa Kristusa, da dospejemo vsi do edinosti vere in spoznanja Sinu božjega«. (Efež. 4, 11—13). Svoje ljubljene Korinčane pa opominja: »Prosim vas bratje v imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa, bodite složni vsi in ne puščajte med sebe nesloge, marveč bodite enega duha, ene misli in enakega prepričanja. Je li Kristus razdeljen?« (II. Kor. 1, 10. 13). Krepko povdarjajo tudi sv. očetje cerkveno edinost. Čislani škof in mučenec sv. Ciprijan je spisal o edinosti sv. cerkve posebno razpravo, v kateri med drugim čudno lepo pripazuje: »Kakor je solnčnih žarkov sicer mnogo, a solnčna luč je ena; kakor je na drevesu veliko vej, a deblo je le eno, poganjajoče iz močnih korenin; kakor teče iz enega studenca več vod, da se kaže njih mnogo število v kipeči množini, a je vendar edinost v izvirku — jednako je tudi s cerkveno edinostjo. Loči solnčne žarke od solnca, edinost ne more prenašati te ločitve. Ulomi od drevesa vejo, ulomljena ne bode zelenela. Loči potok od izvirka, usahnil ti bode. Tako pošilja tudi cerkev, ko sije v luči Gospodovi, svoje žarke po vsej zemlji; vendar je le ena luč, ki sveti na vse strani. Edinost telesa je nerazdeljiva«. (De eccl. cath. unitate. c. 5. Izdal V. Hartel na Dunaju, 1868. Del. I. str. 213. nsl).

V vsakem času in na vsakem kraju uči naša sv. cerkev tiste nauke, ki jih je učil sam Jezus Kristus; opravlja daritev, katero je opravil in zapovedal večni viši duhovnik; deli tiste zakramente, katere je vpostavil božji Vzveličar. Zmirom še velja izrek sv. Ireneja: »Dasiravno je sv. cerkev razširjena po vsem svetu, ohranja vendar razodeto vero tako zvesto, kakor bi prebivala le v eni hiši; veruje eno in isto, kakor bi imela le eno dušo; uči enoglasno, kakor bi imela le ena usta. Četudi so jeziki različni, je vendar moč svetega izročila taista. Niti v Germaniji utemeljene cerkve ne verujejo in ne učé drugače, niti ne v Hiberniji ali Galiji ali na Jutrovem ali v Egiptu ali v Libiji ali sredi svetá; temveč kakor je solnce na vsem svetu taisto, tako žari vsepovsodi tudi luč oznanjevanje resnice in razsvetljuje vse ljudi, ki hrepené po spoznanju resnice«. (Adv. haer. lib. I. c. 10. n. 2). Kar verujemo mi katoličani danes, to se raz-

lega že skoro dvetisoč let po vseh pokrajinah svetá in se glasi iz ust vseh pravovernih kristjanov. V vseh delih svetá veruje katoliška cerkev to, kar v Rimu; ne veruje in ne uči nič druga, kar je verovala in učila pred petimi, desetimi, osemnajstimi stoletji. Blagodejnega delovanja sv. cerkve ne motijo in ne zavirajo niti narodne meje in razlike med jeziki in govoricami. Sv. cerkev pušča vsakemu svoje in govori z vsakim narodom v razumljivem mu jeziku. Rimsko-katoliška cerkev si je enaka ob bregovih ameriške reke Misisipi in široke Dunave; ob bregovih indijskega Gange in egiptovskega Nila, rimske Tibere in angleške Temse. Sv. cerkev obsega vso zemljo; sega v nebesa, kjer sedi na desnici Očetovi Jezus Kristus njen Gospod in kjer bivajo njeni večno srečni otroci; sega v čistilišče do vernih duš, katerim pomaga z dobrimi deli, da se njim trpljenje prikrajšuje. Da, cerkev je daleč na široko in dolgo, na visoko in globoko razpeto, pa vendar-le eno edino velikansko drevo božje!

Ta čudovita edinost in enakost v veri in nauku, v zakramentih in službi božji in v vladarstvu sv. cerkve je pripravila že mnogo drugovernikov, da so se skesano vrnili v naročje matere sv. cerkve. Zlasti na Angleškem so začeli mnogoteri možje marljivo preučevati cerkveno zgodovino in so se prepričali, da se naša sv. cerkev ni nič spremenila od apostolskih časov do tega trenutka in da je ena in ista po vsem širnem svetu. Bog je njihov trud obilo poplačal s tem, da njim je podelil luč edinozveličavne sv. vere katoliške. Dolga vrsta veljavnih mož se je povrnila od krivoverskih pogubnih zmot v rešilno sveto cerkev. Med temi spreobrnjenci so najbolj zasluli Viljem Faber, Neumann in Manning, ki so z zgovorno besedo in pa s spretnim peresom branili čast ljubljene neveste Jezusove, sv. katoliške cerkve. Ljubi moji Lavantinci! Hvalimo in slavimo Boga, da smo od katoliških starišev rojeni in od mladih nog v krščanski veri poučeni, da premoremo v sveti cerkvi mirno živeti in srečno umreti. Pač za vseh časov je bila pobožnih vernikov najiskrenejša želja ta, da so ostali združeni in zedinjeni s sveto cerkvijo; ločitev od nje je bila pa vselej najhujša nesreča za vsakega kristjana. Nam katoliškim Avstrijanom se pa spodobi še posebej, da hvalimo Gospoda vojskinih trum za edinost v veri naše sv. cerkve, ker je ona poleg naše preslavne in svetle habsburške rodovine najmočnejša vez med različnimi narodi avstrijskimi. Držimo se zatorej neomajano katoliške vere, milosti polnih zakramentov, vidnega poglavarja, ki je od Jezusa Boga-človeka postavljen, da brani in ohrani edinost v sveti cerkvi. Saj so rimski papež nosilni steber edinosti v naši cerkvi; kajti brez papeža bi ne imeli ene edine cerkve, nahajale bi se le posamezne verske občine. Molimo v ta namen, da prenehajo krive vere in nesrečni razkoli, da postane eden pastir in eden hlev. Bodimo pa tudi med seboj edini in složni po vzgledu miroljubnega Leona XIII., katerih klic in opomin se glasi davi in drevi: mir med cerkvijo in državo, mir med narodi, mir med stanovi, mir in ljubezen med katoličani, kakor želi tudi sv. Pavel to, pišoč: »Bratje! bodite ene misli, imejte mir, in Bog ljubezni in mirú bode z Vami.« (II. Kor. 13, 11.) Složnost in ljubezen sta dičili prve kristjane, da so jih celó neverniki občudovali in pohvalno o njih govorili: »Glejte, kako se ljubijo med seboj!« Edinost v veri in ljubezni je varna pot v nebeško domovino, kjer kraljuje večno sladki mir. Hvala Bogu za sveto katoliško cerkev. Verujem v sveto katoliško cerkev!

IV. Božja je cerkev po svoji svetosti in svojem vplivu na razvoj in omiko človeškega rodú.

Prava cerkev mora biti sveta, ker je tudi Jezus na svet prišel in svojo cerkev ustanovil zato, da nas posvečuje. Pri zadnji večerji je molil Gospod: »Jaz sam se za njih posvečujem, da bodo tudi oni posvečeni v resnici.« (Jan. 17, 19.) In sv. apostol Pavel uči: »Kristus je ljubil svojo cerkev in je sebe dal za njo, da jo posveti in si pripravi častitljivo cerkev brez madeža ali gube ali kaj enakega, in da je sveta in neomadežana.« (Efež. 5, 25—27.) Po tem znamenju svetosti nadkriljuje naša sv. cerkev nedosežno vse druge verske družbe. Svet je njen začetnik Jezus Kristus, svet je njen nezmotljivi nauk, sveti so njeni zakramenti; in obto so se nahajali v sveti cerkvi v vsaki dobi svetniki in svetnice, katerih svetost in pravičnost je Bog očitno potrdil s čudeži. Pa tudi mi vsi sedanjí udje sv. cerkve se lahko posvetimo, ako se vestno poslužujemo njenih pripomočkov.

Rekel sem, v cerkvi so se vedno nahajali svetniki in svetnice. Te resnice ne more nihče utajiti, ker ne more nihče čednostnega življenja svetnikov izbrisati iz zgodovine. Z življenjem svetnikov je pa nepobito dokazano, da je svet tudi nauk naše cerkve in so sveti njeni zakramenti, ker so se kristjani ravno po tem nauku in po teh zakramentih posvečevali. Tu velja izrek Gospodov: »Iz sadú jih bodeite spoznali.« (Mat. 7, 16.) Sv. cerkev ni nikoli pogrešala svetnikov, katere bi smeli imenovati angelje v človeškem mesu. Ti izvoljenci božji so se odlikovali po modrosti, milobi in ljubeznivosti, kakor po odločnosti, kreposti in zdržljivosti. Tudi pobožne žene in bogoljubne device so darovale za Jezusa in njegovo sveto vero vse, kar jim je bilo drago in ljubo, celó kri in življenje. Nedolžni otroci se radi ozirajo na zvezdnato nebo in si najjasnejše zvezdice izbirajo in pravijo, ta-le je moja, una tam je pa tvoja. Tudi šteti poskušajo migljajoče lučice, prešteti jih pa le ne morejo. Pa naj prešteje kdo svetle zvezde na krščanskem nebu, izvoljene svetnike in svetnice božje! Naj jih prešteje, če jih premore! Ako jih pa prešteti ne moremo, jih pa hočemo vsaj nekoliko naštetí.

Pred vsem imenujemo sv. očete izhodne cerkve, kakor pravicoljubnega sv. Justina, ki je z zgovorno besedo branil zaničevane in zatirane kristjane pred rimskimi cesarji in je okoli leta 167 za Jezusa svojo kri prelil. Leta 117 je v Rimu mučen bil slavlí škof Antijohijski sv. Ignacij, kateri še sedaj po svojih dragocenih pismih sluje. Koščice njegove, kolikor jih niso požrli levi, ki so ga v zverinjaku raztrgali, zbrali so kristjani skrbno in so jih kot svete ostanke spoštljivo shranili. Kako žarno se sveti v boju zoper Arijanca sv. Atanazij Veliki. Arijanci krivoverci so tajili božjo čast Kristusovo, sv. Atanazij jo je pa branil do poslednjega izdihljeja; leta 373 ga je ljubi Jezus po dolgoletnem trudu na plačilo poklical. V Kapadociji je živel v četrtem veku troje prijateljev, troje svetnikov: sv. Bazilij Veliki, sv. Gregorij z Nacianca in sv. Gregorij z Nise. Lepo so ti trije škofje učili, še lepše so pa živeli. Leta 407 je v pregnanstvu umrl sv. Janez Krizostom. Tako ubrano in mikavno ni nikdo svetih resnic razlagal, kakor ta globokoumni mož; zato

mu pravimo, da je Zlatoust. Dražji ko zlato so njegovi nauki in slajši ko pevcev pesem sladka. Sila prijetna in prijazna prikazen med svetniki božjimi je sv. Janez Damaščan, goreč častilec deviške matere Marije, v katere rajski družbi se že veseli sem od leta 754. Rad bi Vam še kaj povedal o drugih uzornih možéh vshodne cerkve, kakor o sv. Polikarpu, o sv. Efremu in sv. Epifaniju, ali hiteti moram dalje, da še omenim nekatere odličnjake zapadne cerkve. V Lijonu, imenitnem mestu južne Francoske, je umrl l. 202 sv. škof in mučenec Irenej, ki je tako temeljito kakor mirno pobijal in zavračal razne krivoverce. Njega je posnemal plemeniti škof Kartagenski sv. Ciprijan, ki je vesel vskliknil, hvalo Bogu! ko so mu naznanili, da bode obglavljen. Odpeljali so ga dne 14. septembra leta 258 na morišče, kjer je biriču podaril 25 zlatov, si je potem sam zavezal oči in je mirno položil svojo glavo na klado, da mu jo odsekajo. Ko so kristjani to slišali, zagnali so jok in stok, kličoč po mestnih ulicah: »O pojdimo, da umerjemo ž njim.« Kdo ne pozna sv. Ambrozija, škofa milanskega, ki je cerkveno petje z umetnostjo svojo veselo povzdignil? njegovi napevi se še sedaj v milanski katedrali glasijo. Kaj bi rekli o slavnoznanem Hijeronimu, katerega zibelka je bržkone tekla v naši domovini v prestarem Stridonu? Prepotoval je skoro vso znano zemljo, je poznal vse učene spise in je sveto pismo stare in nove zaveze preložil na latinski jezik. Skrbno je sebe in druge na smrt pripravljaj in je v Betlehemu puščavnik umrl leta 420. On sluje kot najučenejši cerkveni oče in njegov prijatelj sv. Avguštín kot najduhovitejši. Sami dobro veste, koliko je sv. Avguštín, škof hiponski, premišljeval o presveti Trojici in kako se mu je angelj v podobi nedolžnega deteta prikazal ter ga je poučil, da naj sveto Trojico ponižno molimo, ker je razumeti ne moremo.

Za cerkvenimi očeti so častnega spomina vredni sveti menihi, izmed katerih bodi omenjen sv. Benedikt, oče zapadnih redovnikov in pisatelj »zlatega pravila« za mnogozaslužni red benediktinski; sv. Bernard, ki še danes po svojih medosladkih spisih spodbuja in razveseljuje krščanske občine; sv. Frančišek Asiški, ki je plamenel za Jezusa in je vpeljal častiti red očetov Frančiškanov. Po svoji goreči zgovornosti je slovel sv. Dominik, po svoji globoki ljubezni do Boga in do bližnika sv. Bonaventura serafinski in izredno še pa sv. Ignacij Lojolán, ki je vstanovil družbo Jezusovo, katera je po svoji učenosti in gorečnosti v vzgojevanju mladine in po svojih misijonih med neverniki pa tudi po naših krajih bila in je še ena najkrepkejših podpor sv. katoliške cerkve. Njegov učenec in duhovni sin je bil sv. Frančišek Ksaverij, ki je brez broja nevernikov v Aziji za Jezusa pridobil in jih krstil s svojo rokò, katera še sedaj strohnela ni in se hrani v Rimu v cerkvi sv. Ignacija. Kar je jasna danica med zvezdami, to je sv. Tomaž Akvinski po svoji učenosti in deviški čistosti med cerkvenimi učenjaki. Njega so sv. oče Leon XIII. v svojem apostolskem pismu dne 4. avgusta 1880 proglasili patrona krščanskih šol. Filotejo sv. Frančiška Salezija lahko tudi v slovenskem jeziku prebiramo in se učimo od njega biti krotki in od srca ponižni. Gotovo poznate sv. Karola Boromeja in sv. Vincencija Pavlana, ki sta dva apostola krščanskega usmiljenja. Prvi je stregel kot kardinal in nadškof milanskim stanovnikom v strašni kugi, ki je razsajala v Milanu leta 1576; drugi je pa ustanovil red usmiljenih sester, ki so pravi angelji tolažniki revnim bolnikom, katerim strežejo ne za posvetno plačilo, pač pa zavoljo usmiljenega in križanega Jezusa.

Nadalje se jih mnogo tudi med kralji in cesarji odlikuje po svetosti svoji. Sv. Ludovik IX. kralj francoski je nosil pas tretjega reda sv. Frančiška; sv. Henrik II. rimsko-nemški cesar se sveti po svoji zdržljivosti; sv. Leopold IV. vojvoda avstrijski po pobožnosti in vnemi za krščansko odgojo svojih otrok, izmed katerih sta dva sina postala škofa, dve hčerki sta vstopili v samostan in drugi otroci so med svetom vzgledno živeli in so sveto umrli. Sv. Neže, sv. Barbare, sv. Cecilije, kdo jih ne pozna in ne čišla svetih devic in mučenic? Srce sv. Terezije je neugasljivo gorelo ljubezni do Jezusa; hotela je za Jezusa trpeti ali pa umreti. Izmed svetih žen in vdov imenujem poleg sv. Monike, matere sv. Avguština, le cesarico sv. Heleno, ki je našla križ našega Odrešitelja in ga je spodobno povišala, kakor je postavila mnogo kapel in cerkvá. Pred desetimi leti nam je vsega priznanja in vse podpore vredna družba sv. Mohorja podala prelepo knjigo: Križana usmiljenost ali življenje sv. Elizabete. Premišlujte radi to življenje posvečeno Bogu in ga posnemajte po svojih močeh. O tej ljubeznivi svetnici se je nekatoličan Leo izrazil tako-le: »Če bi se kedaj spomin na to blago, čisto, vso krščansko ženo zgubil v narodu, tedaj naj zgine tudi spomin in pa ime naroda samega in naj se pogrezne ž njim v grob njegov«. Govoreč o svetnikih ne smem zamolčati dolge vrste rimskih papežev, ki se svetnikom prištevajo, kar jih je živelo od leta 67, ko so sv. Petra mučili, pa do leta 540. Vendar tudi v poznejši dobi je bilo več naslednikov sv. Petra prištetih družbi svetnikov. Sploh ni pogrešala sv. cerkev nikoli svetnikov in svetnic. Tudi sedanji rimski papež Leon XIII. so že več izvoljencev božjih proglasili za svetnike, na primér sv. Klementa Hofbauerja, ki je pred osem-desetimi leti na Dunaju neumorno deloval za čast božjo in vzveličanje duš; dalje krepkovoljnega lazarista Gabrijela Perboyre-ja, ki je med kineškimi neverniki dosegel mučeniški venec. Celó v tekočem letu je bilo dne 22. in 29. januarija in bode dne 12. marcija ter 6. aprila več v Gospodu umrlih prištetih vzveličanim udom sv. cerkve.

Iz teh čeprav pičlih podatkov razvidimo, kako lepo sadje je dozarjalo v vrtu sv. cerkve, katerega obseva solnce večne resnice Jezus Kristus in katerega namaka pohlevna rosa milosti božje. Nikoli nikjer na svetu ni tako vsega občudovanja in posnemanja vrednih značajev, kakor so tisti, katere najbolj prešinja duh Kristusov in najbolj navdaja duh sv. cerkve. Prav dobro je sodil o tem učeni anglež Hutchinson (Hetčinsn), ko je rekel: »Katoliška vera je vera najplemenitejših značajev, ki so bili kedaj človeškemu rodu na čast in v slavo«. Koliko sijajnih vzgledov bi lahko naštel za dokaz navedene sodbe, ker bi pa bilo to početje prezamudno, imenujem le posamezne odličnjake kakor neumrlega mornarja Kristofa Kolumba, ki je leta 1492 Ameriko odkril ter je tako kraljestvu božjemu na zemlji, sv. cerkvi, pridobil novih deželá. Pogumnega in pobožnega moža so naš razsvetljeni Leon XIII. v svoji mični okrožnici dne 16. julija 1892 pohvalili nastopno: »Kolumbu ni enakega med vsemi junaki, ki so sluli po svojem pogumu in pa po bistri pameti svoji. Njemu gre zahvala, da se je iz naročja še neznanega morja prikazal novi svet; njemu, da se je brez števila ljudi otelo pozabljivosti in pridružilo človeški družbi; njemu, da je tem ljudem prisijala luč krščanske resnice in blažeče omike«. Kolumb je bil zvest sin matere cerkve. Vsako delo je začel in dovršil v imenu

presvete Trojice. Ob nedeljah je počival in počivati so morali od hlapčevskega dela tudi njegovi pomorščaki. Kadar se je pa po morju vozil in ni v cerkev mogel, zbral je na ladji podložnike okoli majhnega altarja, kjer so duhovnik služili nekrvavo daritev sv. maše. Svoji največi ladji, na kateri se je sam vozil, dal je presladko ime: Sveta Marija. V težavah in nevarnostih je iskal pomoči in jo je našel v obljubah in spokornih delih, kakor je tudi sveto obhajilo vselej prejel, kadar se je podajal na viharno morje. Zatorej so pa tudi sv. oče v zgoraj pohvaljeni listini pripomnili z vso pravico: Columbus noster! Kolumb je naš! In naš je slavljeni zvezdoslovec Nikolaj Kopernik, ki je svoje znamenito delo o zvezdnatem nebu posvetil papežu Pavlu III. in je leta 1543 umrl spodbudno, kakor je živel vzgledno. Omenjam še dalje katoliškega vojskovodjo Tilly-ja, ki je pred dvesto leti branil sv. katoliško cerkev in pa našo svetlo habsburško rodovino zlovražnih napadov. V tridesetih in treh bitkah je zmagal silne nasprotnike. Kolika slava! A še častnejši spomin mu je, da ga ni bila nikdar premagala poželjivost, da ga ni videl nikdo vinjenega vse žive dni. Tudi slavni vodja avstrijske armade v Turških bojih knez Evgen je bil katoličan ne samó po rodu nego tudi z dušo in s telom. Andrej Hofer, ki je svojo tirolsko domovino branil proti Francozom, segel je pred krvavim bojem najprej po rožnem vencu in šele potem po ostrem meču. In rožni venec je rad molil vroznani maršal Radetzky, ki je rešil našo ljubljeno domovino v viharjih letih 1848 in 1849. V Boga je zaupal, za svojega cesarja je živel in gorel, vojščake svoje je pa ljubil očetovski, vojščaki so pa njega ljubili in klicali »očeta«.

Zvest sin matere cerkve in junaški branitelj dične naše Avstrije je bil slavni general Lavdon, ki je lepo živel in še lepše umrl. Ko je namreč sivolasi junak leta 1790 v Novem Jičinu na Moravskem naglo zbolel, povabil je brez odlaganja vojaškega duhovnika, naj ga obiščejo. Ko so mu slednjo popotnico prinesli, molil je na glas in klical: O moj Bog, daj mi potrebnih močij, da še tudi zadnji boj srečno prebijem! Nato je pa dejal svojem zdravniku: Prijatelj moj, povejte mi resnico in nikar mi je ne prikrivajte, ker se smrti ne bojim. Zdravnik mu žalosten razodene, da je vnetje prehudo in da vsa zdravila njegova pomagati ne morejo. Lavdon mirno odvrne: Moram torej umreti; bodi Bogu vse izročeno! Potem je naročil, naj vstopijo vsi njegovi domači služabniki in pričujoči častniki. Ko so se zbrali okoli postelje, nagovoril jih je takó-le: »Nikar se ne dajte motiti hudobnim blebetačem, ki tajijo živega Boga. Jaz trdno verujem v pravičnega Boga, ki dobro plačuje in hudo kaznuje. To vero mi je krepko potrdila moja lastna skušnja«. Po teh besedah si je dal zglavje popraviti tako, da je v postelji bolj sedel, ko pa ležal in nato je govoril dalje: »V resnici, brez strahú božjega ni poštenja in ni pravičnosti, pa tudi ni srčnosti in pravega junaštva. Zato vam svetujem: Bojte se Boga tudi v svojih svetu prikritih dejanjih, ravnajte s svojim bližnikom vselej pošteno in blagotno. Nikar ne zapuščajte pota resnice in pravice, četudi vam pojde še tako malo po vaši volji«. Taki nauki v taki uri iz takih ust govorjeni so srca vseh pričujočih najgloblje ganili. Knez Ligne je od same žalosti obnemogel in ihtel se je črez mizo sklonil, ker stati ni mogel. Tudi vsem drugim so se goste solze vdirale po bledih licih. »Pa zakaj jokate, ko me vidite umirati, vpraša general tolažljivo?« Mi jočemo in bomo jokali, ker se vi, naš dobri oče, poslovljate od nas, odgovori maršal Bother. Lavdon

mu odvrne rahlo: Ljubi moji! Vaš oče je Oče nebeški, jaz sem pa le slaba stvar. In ta vaš Oče je vsemogočen in vas more tudi v prihodnje braniti! Na to je oslabei nadmaršal ogovoril vojaškega duhovnika, rekoč: Čujem, da meščani za mene molijo; bodo li še dolgo molili? Odgovor se je glasil: Molili bodo tako dolgo, dokler visoki gospod ne ozdravite. To je Lavdonu dobro djalo, da je ves ganjen rekel: »Sporočite vsem prebivalcem mojo zahvalo in povejte njim, da bodem tudi jaz za nje molil. O blago ljudstvo, ki za mene tako goreče moliš! Nisem zaslužil tolike ljubezni. Potolažen zapustim ta svet«. Poleg bolnikove postelje je klečal sestrič njegov in je milo zdihoval in jokal. Temu je rekel umirajoči stric: »Vstani, bodi mož in dober kristjan. Ljubi Boga, ne žali bližnjega, cesarja pa spoštuj«. Po tem opominu je Lavdon še vse odpuščanja prosil, če bi bil komu kako krivico storil, in pa poprosil jih je, naj malo odstopijo. Sedaj je zbral še svoje zadnje moči, da je v goreči molitvi še enkrat zahvalil Boga za vse dobljene dobrote in da je svojo dušo njegovi milosti priporočil. Tako je umrl dne 14. julija leta 1790 ta krščanski junak in najslavnejši vojskovodja svoje dobe. (Wiener-Zeitung 11. Juli 1890). O kako vzvišena naprava božja je sv. katoliška cerkev, ki nas uči in vadi, čednostno živeti in vzveličano umreti! Izpolnjujmo prav vestno njene zapovedi, očiščujmo in posvečujmo svoje duše po vrednem prejemanju sv. zakramentov! Delajmo s cerkvenim postom vredno pokoro za svoje grehe in pomagajmo bližnjemu radi v njegovih težavah, dušnih in telesnih. Posvečujmo se na vse sile, ker je to naš poklic in namen, kakor uči sv. Pavel, ko piše blagim Tesaličanom: »To je volja božja: vaše posvečenje«! (1. Tes. 4, 3).

Pa kakor je naša sv. cerkev po svoji svetosti veličastna vstanova božja, tako je tudi po blagonosnem pospeševanju krščanske omike med svetom. Pač neizmeren je blagoslov, ki se razliva črez vso zemljo iz sv. katoliške cerkve, katera je Kristus, še vedno živeč in delajoč na svetu. Kar je ljubo solnce za žitno polje in vinske gorice, to je sv. cerkev za ves človeški rod. Tukaj pa nimam v mislih tistih neprecenljivih milostij in dobrot, ki se kristjanom po presveti daritvi in po sv. zakramentih delé in brez katerih ni moči zadobiti odpuščanja grehov, mirne vesti in pa večnega življenja, tu mislim le one brezštevne dobrote, katere je prejel človeški rod v obče iz radodarnih rok katoliške cerkve. Glejte Ljubi moji! Evropa je najbolj napredovala v pravi omiki in prosveti, takó da je že delj časa vir omike in napredka za ostale četiri dele svetá. Od kod prihaja to? Od sv. cerkve. Znano je, da so bili sedanji evropski narodi pri svojem dohodu v sedanja bivališča pravi divjaki, vsmiljenja vredni. Kdo jih je učil, Boga spoznavati, pisati in brati, polja in vinograde obdelovati, npravno in vzajemno med seboj živeti? Krščanski misijonarji, poslani od rimskega papeža, so bili naši prvi učitelji. Vsak narod evropski ima svoje apostole, ki so mu prižgali luč sv. vere in prave ker krščanske omike. Nemce je učil sv. Bonifacij, Angleže sv. opat Avguštin, Irce sv. Patricij, Dance in Švede sv. Ansgar. In kdo je učil Slovence, Boga spoznavati, njemu služiti in se po tej službi vzveličati? Ali ne Šolunska brata sv. Ciril in Metod, katerih apostolsko delovanje so sv. oče Leon XIII. prelepo opisali v okrožnici »Grande munus«, izdani dne 30. septembra 1880, s katero so tudi njiju praznik povišali in ga raztegnili na vso cerkev! Krščanski misijonarji so se prvi jeli ustavljati robstvu, učeč, da smo vsi otroci božji in da se z ujemim sovraž-

nikom ne sme ravnati, kakor z neumno živino. Oni so ženo povzdignili na tisto stopinjo, na kateri stoji sedaj, ko je gospodarjeva tovarišica in ne njegova sužnica, kar je bila poprej. Oni so utrdili sv. zakon, ker po Jezusovi besedi človek ne sme ločiti, kar je združil večni Bog.

Vse to in še mnogo mnogo več je storila sv. cerkev za razvoj in blagostanje narodov, da pač čisto resnico pišejo bistrogledni Leon XIII. v okrožnici dne 1. novembra 1885, ko pravijo: »Sveta cerkev, neumrljiva ustanova usmiljenega Boga, skrbi po svojem namenu sicer pred vsem za večno vzveličanje duš, vendar pa dela tudi za pozemeljsko srečo ljudij toliko, kolikor ne bi mogla delati, ko bi bila pred vsem in v prvi vrsti za obrambo posvetnega blagostanja utemeljena«. Kako vspešno na vse strani so delovali že samó le rimski papeži, ti najviši stražniki cerkvene svetosti in blažene delavnosti! Ni ga bilo na svetu vladarskega prestola, s katerega bi bilo toliko sreče, miru in blagoslova došlo človeštvu, kakor velja to o najvišem tronu svetá, o papeškem v Rimu. Koliko razprtij in bojev med raznimi državami in narodi so rimski papeži s svojo veljavno besedo zabranili ali pa tudi vstavili, da se ni dalje po nepotrebnem kri prelivala. Oni so nekaj krščanskim knezom prigovarjali, naj se vzdignejo na pomoč našemu cesarju, ko so Turki cesarsko mesto Dunaj hudo stiskali, na široko morili in požigali. Velikodušni knezi so ubogali ter so leta 1683 Turke potolkli takó, da jih ni bilo več nazaj v naše rajskolepe kraje. Turkov se nam sedaj ni bati, a bati se nam je silnega prevrata ali prekucije, ki se po vsej Evropi pripravlja; če bi se kedaj zgodilo, kar nekrščanski prekucuhi želé, tedaj bi ne ostal ne eden cesar ali kralj na svojem prestolu; podreti hočejo pa tudi svetišča božja in sodišča, in nobena lastnina bi naj ne veljala več. Posestnike bi iztirali z njihovega hrama, in njive in travnike bi pa razdelili med take ljudi, katerim mrzi delo, ki bi pa vendar radi dobro živeli.

To hudo nevarnost so ravno previdni Leon XIII. najbolj temeljito spoznali, pa tudi modro svetovali, kako bi bila pravočasno odstraniti. Celó vladarji, ki niso katoliške vere, so se v posebnih pismih sv. očetu za dobri pouk po vrsti zahvaljevali. V resnici, Leon XIII. so najslavnejši mož sedanje dobe in dasiravno so brez armade in brez orožja, vladajo s svojo globoko modrostjo ves katoliški svet in tudi drugoverci jih spoštujejo ter se radi po njihovih naukih ravnaajo. Ko so sv. oče priobčili preimenitno okrožnico o delavcih, pisal je o tem neki nekatoliški list takó-le: »Leon XIII. so se sami prekosili. To okrožno pismo, eno največih dejanj tega veka, je čudovito delo vzvišenega in pravičnega duha, lepega in krepkega jezika, vestnega in zanesljivega prevdarjenja in poravnanja nasprotnih si zahtev. Še celó politikom je segel ta jezik modrijana in apostola, državnika in papeža do srca. V tem pismu se nahaja ona lepota, ki prihaja od zgoraj in vzbuja občudovanje. Res, tako so dejali, ta sivolasi starček so modre besede govorili; oni so tok sedanjega časa razumeli«. Predragi! ako je že eno pismo papeževo tolike vrednosti, kaj naj rečemo ob enem o vseh mnogobrojnih okrožnicah, listih, odlokih in nagovorih? Leona XIII. moramo prištevati najizbornejšim papežem, ki so mogočno vplivali na zgodovino človeškega rodú. In gledé na to okolnost kdo ne bi gorko želel, da bi nevtrudno delavni namestnik

Kristusov, da bi naš prevzvišeni jubilant sedeli na Petrovem prestolu do najbolj oddaljene prihodnosti?

Z ozirom na vse, kar sem v tem odlomku povedal o svetosti in blaženem vplivu svete cerkve na človeštvo, moramo priznavati, da kar svet stoji, še ni bilo družbe, ni bilo države, ki bi bila toliko dobrega storila za ves človeški rod, kakor je storila sv. katoliška cerkev. Po izvrstnem sadu vsakdo lahko sodi, da je drevó izvrstno, ki je takošen sad rodilo. O posvetimo svoja srca vsedobri svoji materi sveti cerkvi! Verujem v sveto katoliško cerkev!

V. Božja je naša cerkev, ker je katoliška in apostolska.

Sin božji se je včlovečil, da odreši in vzveliča vse ljudi: zatorej je tudi svoje učence poslal, vsem ljudem oznanjevat, kar je on učil, rekoč: »Pojdite po vsem svetu in oznanujte evangelj vsem ljudem«. (Mark. 16, 15). Zagotovil je tudi, da svete cerkve peklenska vrata ne bodo premagala, da bode stala do konca svetá. (Mat. 16, 18). Jezus Kristus je potemtakem ustanovil cerkev, ki mora biti katoliška ali vesoljna. In to znamenje ima naša sv. cerkev v najpopolnejšem smislu te besede, in je torej delo božjih rok.

Katoliška je naša cerkev, ker je splošna gledé na čas. Človeku je odločenih kakih 70 ali 80 let, sv. cerkev je pa začela z Jezusom Kristusom svojim stvariteljem, in od te dobe ni bilo trenutka, v katerem bi bila prenehala. Vse druge verske družbe so iz poznejše dobe; in vsakemu drugovercu lahko povemo, katerega leta se je njegova zmota prvikrat pokazala. Katoliška je naša cerkev, ker ni omejena na posamezne kraje. Razširjena je po vsem svetu; svoje korenine in svoje veje razprostira vedno dalje in dalje. Katoliška je naša cerkev, ker ljubi vse narode sveta kot svoje otroke. Nobenega ljudstva od pogrnjene mize ne odriva, ampak vsakemu postreže po njegovih potrebah. Splošna je cerkev, ker skrbi za celega človeka; krepi mu vse moči, vzgaja mu vse zmožnosti, bistri mu glavo s svojim naukom, pa mu blaži tudi srce. Zadovoljuje ga v mladosti in starosti; osrečuje ga časno in večno. Reš, katoliška ali vsesplošna je naša cerkev, ker si je vedno prizadevala in si prizadeva, vsem biti vse.

Kako da skrbi sv. cerkev za vse ljudi po vseh krajih svetá in za vsakovrstne potrebe, kaže nam vseobsežno delovanje sv. očeta Leona XIII. Ker sami ne morejo potovati na vse kraje, pošiljajo svoje pastirske liste po svetu, in tako sega njihov glas iz Rima tudi pri nas do zadnje gorske vasi. V treh svojih pismih so svarili resnobno pred tako zvanimi prostimi zidarji, ki bi radi ves sedanji svet prevrgli, sv. vero v Jezusa zatrli, potem pa bi človeško družbo iz novega po svojih popačenih naukih vredili ali sezidali. V nekem drugem listu so sv. oče spregovorili o delavcih in njihovih zadevah resne besede. Rekli so, da sedma božja zapoved do konca sveta ne zgubi svoje veljave,

in da je greh krasti, po sili jemati, je še pa hujša krivica. Bogatinom pa, ki ne poznajo krščanskega usmiljenja, ker ne poznajo Kristusa, so zapretili, da je zatiranje ubogih vdov in sirot, da je zadržavanje in utrčevanje zaslužka delavcem in najemnikom vnebo-pijoči greh in da jih bode Bog neozdravljivo udaril, ako s svojimi delavci nekrščansko ravnajo. Nadalje so pisali sv. oče o dobri krščanski vzgoji nedolžnih otrok, katerim je treba krščanskih šol, v katerih se dete pred vsem uči, Boga spoznavati in ljubiti, stariše lepo imeti, cerkev poslušati in posvetne oblasti ubogati. Vrh tega treba, da imajo otroci same lepe vzglede krščanskega življenja pred seboj, da učitelji sami tako vzgledno živijo, kakor v šoli lepo učijo. Saj nauki le mičejo, vzgledi pa vlečejo. Delovanje papeža Leona XIII. je katoliško. Silno na skrbi je sv. očetu razširjanje sv. vere med one nesrečne narode, ki o Jezusu in Mariji še nič ne vedo in nič o zapovedih božjih, ki so za naše življenje, kar so v temni noči prijazne zvezde vodnice za samotnega popotnika. Največo pozornost so obrnili sv. oče na uboge zamorce v vroči Afriki. Posebno muhamedanski Arabci so namreč te siromake lovili in jih trumoma gonili v strašno sužnost. Blagodušni Leon XIII. so javno pred vsem svetom povzdignili svoj svarilni glas zoper grozno krivico in posrečilo se njim je vsaj toliko, da ubožcev ne smejo več na sejnih očito prodajati, kakor bi bili živinčeta ne pa otroci božji in dediči nebeškega kraljestva. Dalje so o pogubnih dvobojih spregovorili resno besedo, kakor so obsodili grdo sovražstvo med raznimi narodi, ki so vendar vsi od Boga Očeta vstvarjeni za nebesa.

S kratka, ni ga vprašanja, ki zadeva srečo ali nesrečo krščanskega svetá, za katero bi se sv. oče ne zanimali, katerega ne bi imeli na svoji skrbi. Da pa zboljšajo slabe čase, priporočajo vsakovrstne pripomočke. Najbolj naglašajo molitev, kakor so sami mož molitve, posebno pa cenijo in priporočajo sv. rožni venec, s katerim je svojedobno sv. Dominik krivoverce zopet za sv. cerkev pridobil in s katerim je od Boga po mogočni Marijini pripomoči sprosil, da se je med narode zopet povrnil blaženi mir in pokoj. Da bi se krščansko življenje v domači hiši pomladilo, priporočajo bratovščino sv. družine, ki ima tri najlepše vzglede za vsako krščansko hišo; možje se naj ravnajo po uglednem življenju delavnega in potrpežljivega očaka Jožefa, žene naj posnemajo najpobožnejšo pa tudi najbolj skrbno gospodinjko deviško mater Marijo, otroci pa naj rastejo v vsem dobrem in naj bodo pokorni svojim starišem po vzgledu nebeškega Deteta. Prav toplo nam priporočajo češčenje presvetega srca Jezusovega, ki nas tako neizrečeno ljubi, mi se pa tako redko njegove ljubezni spomnimo. Da bi se med nami udomačila ljubezen do božjih dobrot in bogastev in bi ne hlepeli toliko po časnem premoženju in po ničemurnih veselicah, v ta namen nam priporočajo tretji red sv. Frančiška. Nadalje želijo, da prebiramo dobre knjige, nas svarijo pred škodljivimi časopisi, nam priporočajo odpustkov polne bratovščine, pobožne družbe, katoliške shode in kar je temu podobnega. Ali potemtakem nisem povedal resnice, ko sem dejal, da je delovanje našega ljubljenega Leona XIII. katoliško, obsezajoče veš svet in ozirajoče se na vse potrebe človeške družbe?

Prava cerkev mora biti kakor edina, sveta in katoliška, tako tudi apostolska ker je Jezus apostole poslal po vsem svetu, je obljubil le njim, da bode ostal pri

njih do konca svetá, postavil je le nje za svoje služabnike in delivce božjih skrivnosti. In tudi to znamenje božje vstanove nosi naša sv. cerkev na sebi. Apostolska je, ker izvirajo njeni nauki, njeni zakramenti, njene oblasti od apostolov. Kar poroča sv. evangelist Lukež o prvih kristjanih, da so bili stanovitni v nauku apostolov in pa v lomljenju kruha in pa v molitvah (Dej. ap. 2, 42), to še danes doslovno velja o katoliških kristjanih. Apostolska je naša cerkev, ker živi prvak apostolov sv. Peter, njeni vrhovni poglavar, še vedno v svojih pravnih naslednikih rimskih papežih, zato imenujemo papežev sedež v Rimu »apostolski prestol«. Nasledniki drugih sv. apostolov so pa vsi katoliški škofje, ki živijo v milosti in edinosti z rimskim papežem. Takó je naša sv. cerkev še vedno zidana na temelju, ki je Jezus Kristus kot vogeljni kamen in apostoli so nosilni stebri tega božjega poslopja, o katerem piše sv. Pavel, kakor je le on vaju, svojim Efežanom: »Vi niste več gostje in tujci, ampak ste someščani svetih in domačini božji: vzdani na podstavi apostolov, medtem ko je Jezus Kristus vogeljni kamen, na katerem je vse poslopje zgrajeno in raste v sveti templj v Gospodu, v katerega ste tudi vi vzdani v prebivališče božje v Duhu«. (Efež. 2, 19—22).

Katoliška in apostolska ni nobena druga verska družba, ker nobena ni za vse čase, za vse kraje in za vse ljudi, in ker nobena nima od Kristusa ali od apostolov pooblaščenih poglavarjev. Člani drugoverskih družeb so podobni zgubljenim ovčicam, ki niso hotele in še nočejo poslušati milega glasú nebeškega pastirja. Nekatere najdejo po božjem usmiljenju zopet pravo pot k čredi Kristusovi, veliko jih pa pokoljejo volkovi. Le naša cerkev je resnično katoliška in apostolska, ker ima le ona vse lastnosti in prednosti prave cerkve Kristusove. Zato pa darujmo svoja srca od Boga nam dani mili materi sv. cerkvi. Verujem v sveto katoliško cerkev!

* * *

V Gospodu ljubljeni Lavantinci! Globoko prepričan, da je natančno znanje katoliškega nauka o sv. cerkvi odločilno za sedanje in prihodnje življenje naše, pisal sem vam letos nenavadno dolgo pismo, ker me za vas silno skrbi in bode neskončno pravični Bog od mene terjal natančen odgovor za vaše neumerjoe, po božjem Sinu odrešene duše. Hotel sem vam pokazati, da naša sv. cerkev, zavetje naše in naša bramba, ni zidana na pesek, dá stoji na trdni skali, kar je Kristus Gospod njen začetnik, ki nam po njej deli brez števila dobrot in milosti za dušo in telo, za časno in večno življenje. Zato pa nimamo pravičnega izgovora, ako sv. cerkve ne ljubimo in se za njeno čast ne potegujemo. O le pregrdo je, če katoličani njeno ljubezen z nehvaležnostjo plačujejo. Če bi se nahajali taki nehvaležneži tudi v moji duhovni čredi, kličem jim kot njihov od previdnosti božje milostno izvoljen in od cerkve potrjen nadpastir: ljubite dejanski svojo rešilno mater, zatekajte se v njen naročaj, tu se lahko zagrejte in okrepčate, oklenite

se je, kakor se oklepa otrok svoje ljubeče matere! V cerkvi najdete mir in varno zavetje. Oprtim na to skalo in naslonjenim na ta steber vzveličanja ni se vam bati viharjev, ki razsajajo zvonaj po svetu. Vi stojite mirno in zanesljivo, vaša noga počiva na nepremični podlagi.

Kar me pa najhuje žge in peče, je to, da se celó med boljšimi verniki neredkoma nahajajo obtožniki sv. cerkve, ki nepremišljeno tarnajo: nekaj pa mora vendar-le biti napačnega v katoliški cerkvi, da jo preganja svet brez odpočitka; vse ne more biti v njej v redu, da se jej svet tako stanovitno upira. Nikakor ne, Predragi v Gospodu! V sveti cerkvi je vse v redu in sicer v najlepšem redu. Ona je božja naprava za grešne ljudi, sevó vodjena tudi od grešnih, nepopolnih, slabih ljudij; ali cerkev je v svojem bistvu najpopolnejša naredba božja, ki ni kriva, če mi po njenem nauku ne živimo in jej sramoto delamo. Ravno zavoljo tega se hudi duh vojskuje zoper sv. cerkev, ker je od Boga postavljena, da se po njej posvečujemo in vzveličamo ter zasedamo tista mesta, katerih se je stari skušnjavec in zapeljivec po svojem napuhu nevrednega storil. To torej ni čuda, če se pogubljeni angelji in pa hudobni ljudje v sveto cerkev zaganjajo, marveč čisto naravno in umevno je to. Zato pa sv. cerkev ni bila nikdar brez zopernikov. Sicer pa vprašam s pogledom na te vedne napade na našo sv. cerkev, je-li slabo gradišče trdnjava, katero sovražnik dan na dan napada, ki pa vendar ne pade? Smemo-li reči, da ta trdnjava ni trpežna, da pogreša živeža, da njeni branitelji niso pogumni in srčni? Ko se prebije obzidje in napravi vhod, potem ni treba trdnjave dalje naskakovati, zgubljena je. In sedaj pomislimo, že skoro dvajset sto let napada sovražnik močno trdnjavo, zidano na skalo, sv. katoliško cerkev z orožjem sile in z mečem uma. Napaden je bil že vsak cerkveni nauk, napadena je bila vsaka cerkvena naredba in ustanova, vendar zastoj! Vse je še čisto, nepopačeno, neoskrunjeno. Vicisti Galilaei! Zmagal si Galilejec! Cerkev je bila in ostane steber resnice in pravice. Hrabri branitelj sv. cerkve se lahko vesel postavi na obzidje svoje trdnjave in lahko ponosno gleda na bojišče, kjer že počivajo rodi in rodi, ki so napadali sv. cerkev. Najdrznejši naskakovalci že trohniijo ali so že strohneli, a cerkev še zeleni in cvete tako lepo, kakor je zelenela in cvetla v prvi dobi svojega obstanka. Vse nasprotné sile so se poskušale zoper cerkev in so jo zatirale z ognjem in mečem, z lažjo in zvijačo, premagale je pa niso; obveljalo je prerokovanje Kristusovo: »Vrata peklena se ne bodo premagala.« (Mat. 16, 18.) Vojščak, ki vé, da pripada veliki in zmagonosni vojski, je pogumen in stovit. Mi pripadamo največi, nad 237 milijonov udov broječi, nepremagljivi armadi sv. cerkvi. In zato bi nas morala prešinjati živa vera, trdno upanje in iskrena ljubezen. Sramotno bi bilo, ko bi se ne zavedali ogromne sile, ko bi ne zaupali brezpogojno vojskujoči cerkvi, ki je del zmagajoče cerkve v nebesih.

Bral sem, da se je zoper najslavnejšega pisatelja žaloiger v stari dobi, zoper nadarjenega pesnika Sofokleja vzdignil njegov lastni sin Jofon, tožec ga pri sodniji, češ, da ga naj odstavijo od gospodarstva, ker mu vsled visoke starosti že peša pamet. Sofoklej je mirno poslušal žaljivo tožbo svojega otroka. Ko so mu pa sodniki veleli, naj se opraviči, začel je duhoviti mož mesto zagovora pred sodniki čitati svoj najvrlejši

spis »Edip na Kolonu«; in je čital tako lepo in ganljivo, da so sodniki kar strmeli in in so po kratkem posvetovanju razglasili to-le razsodbo: mož, ki je spisal tako ubrano delo, zmožen je še pač, oskrbljevati svoje premoženje. Jofon se je moral osramočen vmakniti. Kdo izmed nas ne obsoja še danes prav ostro nehvaležnega sina, ki se je tako nespoštljivo obnašal proti postaranemu a tako modremu očetu? Toda nehvaležnejši od Jofona so tisti katoličani, ki svojo mater sv. katoliško cerkev zaničujejo, se je pred svetom sramujejo, jo grdo izdajajo. Že dobrih osemnajst sto let deli sv. cerkev svojim otrokom brezštevila dobrot za dušo in telo, in sedaj bi naj ti otroci bili nehvaležni in neposlušni zlati materi? Žal, marsikdo sedi brezskrbno pod košatim drevesom, katero je zasadil Jezus, se hladi v njegovi senci, se veseli lepega cvetja na njem in zauživa sladki sad njegov; a v tem ugodnem položaju nehvaležno godrnja, ko bi moral klečé zahvaljevati nebeškega vrtnarja Jezusa Kristusa za žlahtno drevo.

Vendar taki nehvaležneži in nezadovoljneži nočemo biti mi Lavantinci. Narobe, mi hočemo gledé na svetega Ciprijana izrek, da ne more Boga za Očeta imeti, kdor nima svete cerkve za svojo mater, mi hočemo, pravim, sv. cerkev ljubiti in se za njeno čast in veljavo krepko potezati. Cerkvene zapovedi hočemo voljno izpolnjevati, službo božjo redoma obiskovati, sv. zakramente pogosto prejemati, za velikonočno spoved in obhajilo se pa še posebej skrbno pripravljati. Kdor bi tega ne storil, bil bi mrtev ud sv. cerkve. Vsak društvenik mora izpolnjevati postave društva, čegar ud je. Cerkev je največa in najsvetejša družba svetá. In med njenimi postavami se nahaja tudi petero cerkvenih zapovedij, katere mora sleharni katoličan izvrševati, če hoče biti živ in delaven ud sv. cerkve. Ne kazal bi pravega duha, kdor bi preziral in zanemarjal cerkvena povelja. »Jaz menim, piše sv. Avguštin, kolikor kdo ljubi cerkev Kristusovo, toliko je poln svetega Duha.« (In evang. Joan. Tract. XXXII. num. 8).

Zatorej pa posvetimo edino vzveličavni božji cerkvi svoja srca v požrtvovalni ljubezni. Ljubite pred vsem vi, moji v Gospodu ljubljeni duhovni bratje in sinovi, sveto cerkev in skrbite prav marno za njeno čast! Prisega plemenitega škofa Fenelona bodi vaša in moja prisega: »O sveta rimsko-katoliška cerkev! če tebe ljubiti neham, posuši se mi naj desnica, in če moje srce ne bo gorelo več za-te, otrpne naj mi jezik v ustih mojih!« Če se te prisege držimo, bomo srečno živeli in umrli srečno. Ljubite sv. cerkev vi, Bogu zaobljubljeni prebivalci dragih mi samostanov; ljubite jo in služite jej, pa boste srečni na tem in onem svetu! Ljubite sv. cerkev vi, krščanski stariši in učite svoje otroke to ljubezen, in vzveličali boste sebe in svoje! Ljubite sv. cerkev vi, krščanski učitelji in odgojitelji, pa vcepite to ljubezen tudi svojim učencem in gojencem! Jezus, božji prijatelj nedolžnih otrok, vas bode bogato blagoslovil za ta trud. Vi krščanski rokodelci in delavci ljubite cerkev Jezusovo, ki ima skrivnostno moč, vaša potrta srca pomirjati in vaša dela spreminjati v Bogu všeča in večnega plačila vredna dela! Vi bogatini ljubite sveto cerkev in s tem si nabirate zaklade, katerih ne molj in ne rja ne zjeda in katerih tatovi ne izkopujejo in ne kradejo. (Mat. 6, 20.)

H koncu pa prosimo vsi prav pohlevno trojedinega Boga, naj brani in varuje v svojem brezmejnem vsmiljenju vso cerkev, pastirje in čredo, posebno naj čuva našega nadpastirja častitljivega jubilanta papeža Leona XIII.; naj dalje vsem podeli milost, da smo v voljni pokorščini in v zvesti ljubezni do sv. cerkve stanovitni do poslednje ure, in da nas po smrti sprejme v nebeško cerkev. »Njemu pa, ki premore vse obilneje podeliti, kakor mi prosimo ali mislimo, Njemu bodi v sveti cerkvi po Jezusu Kristusu čast in slava od vseh rodov na vekomaj vse veke. Amen.« (Efež. 3, 20. 21.)

V Mariboru, na praznik rimske stolice sv. Petra, dne 18. januarija 1893.

† Mihael,
knez in škof.

Postna postava

za leto 1893.

S pogledom na razmere sedanjega časa podelim vam s privoljenjem svetega očeta, Rimskega papeža, vse tiste olajšave tretje cerkvene zapovedi, katere so Vam bile že pretekla leta podeljene.

I. Postni dnevi, v katerih se smete na dan le enkrat nasititi, so ti le:

1. Vsi dnevi štiridesetdanskega posta, tudi zapovedani prazniki, izvun nedelj.
2. Vsaka sredo, vsak petek in vsaka sobota v kvatrih.
3. Vsaka sredo in vsak petek v adventu. Ta post je namesto nekdanjega posta ob biljah pred prazniki sv. apostolov.
4. Bilje ali dnevi pred Duhovim (Binkoštni), pred Petrovim in Pavlovim, pred vnebovzetjem deviške matere Marije, pred vsemi svetniki, pred brezmadežnim spočetjem Marije in pred Božičem.

II. Zavživanje mesenih jedi je prepovedano:

1. Vsak petek celega leta.
2. Vsako kvaterno sredo in soboto.
3. Na pepelnico in v treh poslednjih dneh velikega tedna.
4. Ob vseh zgoraj naštetih biljah, to je pred Duhovim, Petrovim in Pavlovim, pred veliko Gospojnico, vsemi svetniki, brezmadežnim spočetjem Marije in pred Božičem.

III. Kar zadeva olajšavo, velja sledeča določba in sicer:

1. Za vso škofijo. Kadar se praznuje zapovedan praznik ob dnevu, ob katerem je mesojeda prepovedana, postavim ob petku, sme se vživati meso, pa ne da bi bila dolžnost, poprejšnji dan se zdržati mesa.
2. Za posamezne kraje. Kjer se ob petkih ali drugih takih dnevih, ob katerih je prepovedana mesojeda, vrši sejem in se zbira veliko ljudstva, dovoljeno je, na ta sejmovi dan vživati meso.
3. Za posamezne osebe.
 - a) Mesene jedi smejo vse dni med letom, izvzemši pepelnico, tri zadnje dni velikega tedna in biljo pred Duhovim in Božičem, vživati delavci v rudokopih, rokodelci v tovarnah ali fabrikah, popotniki, kateri jedó v gostilnicah in krčmah; pa tudi taki, ki n. pr. v mestih in trgih in podrugod navadno v gostilnico na hrano hodijo.
 - b) Vse dni med letom, izvzet je le veliki petek, smejo mesene jedi zavživati kondukterji na železnicah in tudi vsi tisti, kateri potujejo z železnico in so prisiljeni po gostilnah na železniških postajah jemati hrano. Jednako pravico imajo bolniki v toplicah, na Slatinah ali v drugih zdravilstvenih zavodih s svojimi domačimi in strežniki vred. Toda ta polajšava ne velja za take osebe, katere hodijo le za kratek čas v toplice ali v take kraje razveseljevanja.

c) Vse dni med letom smejo mesene jedi uživati taki reveži, kateri si vsled velikega ubošstva ne morejo v jedih izbirati in so prisiljeni jesti, karkoli se njim daruje. Ako pa dobijo postne jedi za milošnjo, ne smejo uživati nepostnih. Sploh pa smejo vse osebe, katere morajo služiti ali prebivati pri takih ljudeh, ki nikoli ne stavljajo postnih jedi na mizo, smejo, pravim, jemati mesene jedi, samo ne na veliki petek, če je le koliko mogoče.

4. Za vse postne dni med letom in tudi ves štiridesetdanski post z nedeljami vred je ostro prepovedano, pri enem in tistem obedu zavživati ribe in mesene jedi. To velja tudi za tiste, ki vsled starosti, bolezni, težkega dela itd. niso dolžni, postiti se.

5. Pomniti je dobro, da morajo vsi tisti, ki uživajo meso ob polajšanih dneh, vsak takošen dan kakor tudi po vseh sobotah med letom pobožno moliti trikrat »Oče naš« in trikrat »Češčena si Marija« in Vero apostolsko v čast bridkega trpljenja našega Gospoda Jezusa Kristusa. Kjer je več ljudi pri mizi, opravlja se naj ta molitev glasno in vzajemno. Posebič še v Gospodu opominjam vse tiste, ki se bodo posluževali postne polajšave, da o postnih dneh tem obilnejše opravljajo dobra dela krščanskega usmiljenja, da radodarno delijo ubogim preostanke svoje mize ali pa to, kar sami sebi pritrčajo.

Namesto masla sme se rabiti mesena začinba (ali špeh) ob vseh navadnih petkih med letom, izvzeti so le kvaterni petki in veliki petek.

Bolnikom za nekoliko časa še bolj polajšati post, so pooblaščen dušni pastirji in spovedniki. Kedor pa želi zmirom oproščen biti postne postave, mora se do mene obrniti s prošnjo, katero podpirajo polnoveljavni razlogi.

Milost sv. Duha bodi pa z Vami, da boste mogli v duhu ljubezni, pokorščine in zatajevanja samega sebe vestno izpolnjevati postno postavo. »Ki pa bodo izpolnjevali to pravilo, mir črez nje in usmiljenje božje«. (Gal. 6, 16).

V Mariboru, dne 18. januvarija 1893.

† **Mihael,**
knez in škof.

Opomba. Ta pastirski list s postno postavo vred naj se v vsaki farni cerkvi na drugo (seksagesimo) in tretjo predpostno (kvinkvagesimo) in na prvo postno nedeljo (kvadragesimo) s prižnice bere vernemu ljudstvu. Med letom pa se mora še vsaki post posebič oznaniti poprejšnjo nedeljo.